

REORGANISERING AV FORETAK

Skattefrie fusjoner og fisjoner

Kandidatnr: 309

Veileder: Ole Gjems-Onstad

Leveringsfrist: 25. november 2004

Til sammen 17 919 ord

06.12.2004

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	1
1.1 AVGRENŚNING AV OPPGAVEN	1
2 GENERELT OM FUSJONER OG FISJONER	2
2.1 INNLEDNING	2
2.2 KARAKTERISTIKK AV FUSJON OG FISJON	3
3 VILKÅR FOR SKATTEFRI FUSJON	5
3.1 KRAV TIL SELSKAPSRETTLIGE FUSJONSMÅTER	5
3.1.1 Fusjon ved opptak, jf asl/asal § 13-2 første ledd	6
3.1.2 Fusjon ved stiftelse av nytt selskap, jf asl/asal § 13-7 annet ledd	6
3.1.3 Fusjon i konsernet mot vederlagsaksjer i morselskapet, jf asl/asal § 13-2 annet ledd	6
3.1.4 Fusjon med vederlagsaksjer i et annet konsernselskap enn morselskapet, jf asl/asal § 13-2 annet ledd	7
3.1.5 Forenklet fusjon – heleiet datterselskap inn i morselskapet, jf asl § 13-23 og asal § 13-24	8
3.1.6 Forenklet fusjon – fusjon mellom datterselskap, jf asl § 13-24	8
3.1.7 Innfusjonering av deleiet datterselskap eller tilknyttet selskap inn i morselskapet, jf asl/asal § 13-2 første eller annet ledd	8
3.1.8 Innfusjonering av morselskapet inn i datter	9
3.2 ØVRIGE SELSKAPSRETTLIGE KRAV	9
3.3 REGNSKAPSMESSIGE KRAV	10
3.3.1 Innledning	10
3.3.2 Kontinuitetsunntak	11
3.3.2.1 Likeverdige interesser	11
3.3.2.2 Ny stiftelse	12
3.3.2.3 Små foretak	12
3.3.3 Kontinuitetsgjennomskjæring	13
3.3.4 Regnskapsføring av fusjon som transaksjon	14
3.3.5 Regnskapsføring av fusjon som kontinuitet	16

3.3.6 Virkninger av å benytte feil regnskapsprinsipp	18
3.4 SKATTEMESSIGE KRAV	19
3.4.2 innledning	19
3.5 SKATTEMESSIG KONTINUITET	20
3.5.1 Innledning	20
3.5.2 Konsekvenser på selskapsnivå	20
3.5.3 Konsekvenser på aksjonærnivå	21
3.5.4 Skattemessig kontinuitet, innbetalt aksjekapital og overkurs	22
3.6 VERDIEN PÅ VEDERLAGSAKSJENE	23
3.7 TILLEGGSVEDERLAGET	24
3.8 AVSKJÆRING AV SKATTEPOSISJONER	25
3.9 MORSELSKAPETS FORDRING MOT DATTERSELSKAPET VED FUSJON ETTER ASL/ASAL § 13-2 ANNET LEDD	28
3.10 FORENKLET FUSJON MELLOM DATTERSELSKAPER OG MELLOM MORSELSKAPET OG DATTERSELSKAPET UTEN FUSJONSVEDER.	31
3.11 SKATTEMESSIG VIRKNINGSTIDSPUNKT	32
<u>4 VILKÅR FOR SKATTEFRI FISJON</u>	<u>33</u>
4.1 KRAV TIL SELSKAPSRETTLIG FISJONS MÅTER	33
4.1.1 Fisjon ved nystiftelse(r), jf asl/asal § 14-3 annet ledd	33
4.1.2 Fisjon ved utfisjonering til eksisterende selskap(er), jf asl/asal § 14-3 annet ledd	34
4.1.3 Fisjon hvor det overdragende selskapet oppløses, jf asl/asal § 14-2 annet ledd	35
4.1.4 Fisjon ved overføring til et konsernselskap mot vederlag i morselskapet, jf asl/asal § 14-2 tredje ledd	36
4.1.5 Fisjon ved overføring til et konsernselskap mot vederlag i et annet konsernselskap enn morselskapet, jf asl/asal § 14-2 tredje ledd	36
4.1.6 Fisjon ved utfisjonering til datterselskap – vertikal fisjon	37
4.2 ØVRIGE SELSKAPSRETTLIGE KRAV	37
4.3 REGNSKAPSMESSIGE KRAV	39
4.3.1 Innledning	39
4.3.2 Regnskapsføring ved transaksjon	42
4.3.3 Regnskapsføring ved kontinuitet	43
4.3.4 Motiv for å benytte feil regnskapsprinsipp	43
4.4 SKATTEMESSIGE KRAV	44
4.4.1 Innledning	44
4.5 SKATTEMESSIG KONTINUITET	45

4.5.1 Konsekvenser på selskapsnivå	45
4.5.2 Konsekvenser på aksjonærnivå	46
4.6 VEDERLAGSAKSJENE	46
4.7 TILLEGGSVEDERLAGET	47
4.8 SPESIELT OM KOMBINERT FISJON OG FUSJON MOT VEDERLAGS- AKSJER I MORSELSKAPET – FORDRINGSMODELLEN	48
4.9 SPESIELT OM FISJON VED UTFISJONERING TIL DATTERSELSKAPET - VERDTIKAL FISJON	49
4.10 FORDELING AV KAPITAL OG SKATTEPOSISJONER	49
4.10.1 Innbetalt aksjekapital og overkurs	50
4.10.2 Skatteposisjoner knyttet til bestemte driftsmidler	52
4.10.3 Skatteposisjoner som ikke er knyttet til bestemte driftsmidler	52
4.11 AVSKJÆRINGSREGEL FOR ENKELTE SKATTEPOSISJONER	53
 <u>5 FELLESBETRAKTNINGER VEDRØRENDE MINDRE BRUDD PÅ VILKÅRENE FOR SKATTEFRIHET FOR FUSJON OG FISJON</u>	 <u>54</u>
 <u>6 KONSEKVENSENE AV AT EN FUSJON OG FISJON BLIR SKATTEPLIKTIG</u>	 <u>57</u>
 6.1 KONSEKVENSER DERSOM EN FUSJON ER SKATTEPLIKTIG	57
6.1.1 For selskapene	57
6.1.2 For aksjonærene	58
6.2 KONSEKVENSER AV AT EN FISJON BLIR SKATTEPLIKTIG	58
6.2.1 Selskapsnivå	58
6.2.2 Aksjonærnivå	59
 <u>7 OT PRP NR 1 (2004 – 2005) SKATTE OG AVGIFTSOPPLEGGET 2005 – LOVENDRINGER</u>	 <u>60</u>
 7.1 INNLEDNING	60
7.2 FRITAKSMETODEN	61
7.3 NY AVSKJÆRINGSREGEL – SKTL § 14-90	63
 <u>8 LITTERATURLISTE</u>	 <u>66</u>

1 Innledning

Temaet i denne oppgaven er de tilfeller reorganiseringer av foretak skjer ved fusjon og fisjon. Oppgaven skal omhandle regelverket rundt fusjoner og fisjoner når det gjelder skatt.

Dette vil med andre ord si at oppgaven ikke vil omfatte bedriftsøkonomiske betraktninger rundt lønnsomheten av et oppkjøp eller salg av et foretak. Fokus vil således være hvilke skatteregler som vil være gjeldende på området, og hvilke vilkår som oppstilles for skattefrie fusjoner og fisjoner. Videre vil konsekvensene av at vilkår for skattefrihet ikke er til stede bli belyst.

1.1 Avgrensning av oppgaven

Denne oppgaven vil inneholde en gjennomgang av vilkårene for skattefri fusjon og fisjon, samt de lovbestemmelser som vil være gjeldende. Jeg vil imidlertid presisere at oppgaven ikke må oppfattes som en utømmende gjennomgang av de vilkår som oppstilles for en skattefri fusjon eller fisjon.

Hovedreglen og utgangspunktet er at fusjoner og fisjoner er skattepliktige realisasjoner som medfører gevinst og tapsberegning, samt uttaks- og utbyttebeskatning. Skatteloven av 26. mars 1999 nr 14 (sktl) kapittel 11 inneholder imidlertid unntaksregler fra hovedprinsippet om skattepliktig realisasjon for fusjon og fisjon. I Nordea-saken inntatt i Rt 2002 s 798 la Høyesterett til grunn at en skattefrie fusjon ikke anses som realisasjon i forhold skatteloven § 10-31. Dette standpunktet bygger på kontinuitetsprinsippet.

Bestemmelsene i skatteloven kapittel 11 inneholder strenge materielle og formelle vilkår, og disse vilkårene må være oppfylt for at en fusjon eller fisjon skal være skattefri. Sktl kapittel 11 inkorporer selskaps- og regnskapsretten inn i skatteretten. Dette innebærer at alle selskapsrettslige, regnskapsrettslige og skatterettslige vilkår må være oppfylt for at en fusjon og fisjon skal være skattefri. I Ot prp nr 71 (1995-96) er det presisert at ethvert brudd på de oppstilte vilkår vil kunne utløse beskatning. FIN har

imidlertid i uttalelse inntatt i utv 2003 side 796 lagt til grunn at mindre brudd på reglene godtas. Se her nærmere under punkt 5.

Det fremgår av skatteloven § 11-2 annet ledd, jf § 10-1 at ved fusjon eller fisjon av selskaper som er likestilte med aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, gjelder de samme regler som for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Dette vil f.eks. gjelde sparebanker og gjensidige forsikringsselskaper. Fusjoner og fisjoner gjennomføres imidlertid som oftest mellom aksjeselskaper eller allmennaksjeselskaper. Oppgaven vil bli avgrenset til å behandle disse to selskapstypene. Skattereglene for fusjon og fisjon av deltakerlignede selskaper vil heller ikke bli behandlet i denne oppgaven.

Videre vil oppgaven ikke omhandle følgende temaer:

- Om fusjonen eller fisjonen kan settes tilside etter reglene om ulovfestet gjennomskjæring.
- Spørsmål som knytter seg til RISK (Regulering av Inngangsverdi med Skatlagt Kapital) etter sktl § 10-34.

RISK reglene er etter dagens regler sentrale, men på grunn av oppgavens omfang tas en grundig behandling av disse reglene ikke med.

2 Generelt om fusjoner og fisjoner

2.1 Innledning

Ved lov av 20. desember 1996 nr 101 ble det gitt nye regler for skattefri gjennomføring av fusjoner og fisjoner. I den forbindelse vises det til bestemmelsenes forarbeider i Ot prp nr 71 (1995-96) og Inst O nr 36 (1996-97). Reglene ble inntatt i et eget kapittel 8 i selskapsskatteloven og gjort gjeldende fra inntektsåret 1997. Før dette bygget skattereglene vedrørende fusjon og fisjon på ulovfestet rett. I den forbindelse skal det trekkes frem at det helt siden Rt 1922 s 436 og Rt 1925 s 1009 under visse forutsetninger har vært adgang til å gjennomføre skattefrie fusjoner av aksjeselskaper. De nye reglene som ble inntatt i selskapsskatteloven var imidlertid i all hovedsak en kodifisering av de ulovfestede reglene. På enkelte områder skjedde det en utvidelse, f

eks slik at deltakerlignede selskaper ble omfattet av skattereglene for fusjon og fisjon. Lovfestingen bidro også til å avklare forhold/vilkår som det kunne være en viss usikkerhet rundt.

I den nye skatteloven av 26. mars 1999 nr 14 er tidligere selvstendige lover og forskrifter vedrørende fusjon og fisjon blitt samlet. Dette innebærer i utgangspunktet at alle preferanser vedrørende vilkår for skattefrihet for fusjon og fisjon fremgår av skatteloven med tilhørende forskrifter.

Det fremgår imidlertid av sktl § 11-1 annet ledd at skattefritakene og begrensningene vedrørende fusjon og fisjon bare gjelder ”når fusjonen eller fisjonen gjennomføres på lovlig måte etter selskapsrettslige og regnskapsrettslige regler”.

Reglene om fusjon og fisjon er ikke begrenset til å gjelde selskaper som driver virksomhet. Dette innebærer at reglene også får anvendelse for selskaper som driver med passiv kapital plassering, jf FIN uttalelse, inntatt i utv 1997 s 1270.

2.2 Karakteristikk av fusjon og fisjon

Begrepet ”fusjon” betyr å slå sammen. Ved en fusjon mellom to eller flere selskaper foretas således en sammenslåing av selskaper til et selskap. Dette gjennomføres ved eiendeler og forpliktelser fra ett eller flere overdragende selskap(er) overføres til et overtakende selskap.

Ved en ren fusjon er det bare ett selskap som skal leve videre etter at fusjonen er gjennomført. Dette innebærer at det overdragende selskapet oppløses.

Det selskapet som overtar eiendeler og forpliktelser fra et eller flere selskaper er det overtakende selskapet. Dette selskapet lever alltid videre etter fusjonen. Selskapet som overdrar eiendelene og forpliktelsene til det overtakende selskapet kalles det overdragende selskapet. Det kan være ett eller flere overdragende selskap(er) i en fusjon.

Aksjonærene i det overdragende selskapet får som vederlag for sine aksjer, nye aksjer (vederlagsaksjer) i det overtakende selskap, eventuelt med et begrenset tilleggsvederlag. Unntak fra dette er forenklet fusjon enten av heleid datterselskap inn i morselskap, eller ved fusjon av to heleide datterselskaper. Disse fusjonene gjennomføres uten vederlag, se nedenfor.

Begrepet fisjon betyr deling/splitting. Ved fisjon deles et selskap i to eller flere selskaper. Dette gjennomføres ved at eiendeler og forpliktelser fra et selskap deles mellom flere selskaper. Det selskapet som er gjenstand for delingen er det overdragende selskapet. Det eller de selskap(ene) som tilføres eiendeler og forpliktelser er det eller de overtakende selskap(ene) i en fisjon. Det kan således være flere overtakende selskaper i en fisjon, og overtakende selskap kan både være et nystiftet selskap som stiftes som ledd i fisjonen, eller et eksisterende selskap. Ved overdragelse til et eksisterende selskap vil det foreligge en kombinert fisjon og fusjon (fijonsfusjon).

Normalt medfører en fisjon at det overdragende selskapet videreføres som selskap etter fisjonen. Fisjon kan imidlertid også medføre at overdragende selskap slettes som ledd i fisjonen i de tilfeller alle eiendeler og rettigheter overføres til to eller flere overtakende selskaper. Dette innebærer at det foreligger flere kombinasjonsmuligheter ved fisjon enn ved fusjonstilfellene.

Ved fisjon får aksjonærene i det overdragende selskapet som vederlag for sine aksjer, nye aksjer (vederlagsaksjer) i det overtakende selskap, eventuelt med et begrenset tilleggsvederlag. Vederlagsaksjer kan bare ytes til aksjonærer i det overdragende selskap, imidlertid er det ikke krav om samme eierfordeling blant mottakerne som det var før fisjonen. En fisjon kan således benyttes til omorganiseringer og til å fordele et selskaps verdier mellom aksjonærene.

3 Vilkår for skattefri fusjon

Under dette punktet vil vilkårene for skattefrie fusjoner bli gjennomgått. I den forbindelse skal det bemerkes at vilkårene er kumulative slik at alle vilkårene må være oppfylt for at fusjonen skal være skattefri.

3.1 Krav til selskapsrettslige fusjonsmåter

De selskapsrettslige reglene for fusjon av aksjeselskaper og allmennaksjeselskap samt likestilte selskaper følger av aksjeloven 1997 nr 44 (asl) og allmennaksjelov 1997 nr 45 (asal) kapittel 13 i begge lovene. Det fremgår av bestemmelsene at det bare er bestemte fusjonstyper som er lovlig selskapsrettslig, disse vil bli gjennomgått nedenfor.

Sktl § 11-2 første ledd sin henvisning til asl/asal kap 13 innebærer at de selskapsrettslige fusjonstyper og vilkår også gjelder skatterettslig, med de unntak som fremgår av skatteloven. Konkret innebærer dette at alle lovlige selskapsrettslige fusjonstyper, med unntak av firkantfusjoner (nærmere behandlet under punkt 3.1.4), er lovlig skatterettslig og kan gjennomføres skattefritt.

Når fusjonen gjennomføres mellom private aksjeselskaper gjelder aksjeloven. Dersom et eller flere av de fusjonerte selskapene er allmennaksjeselskap gjelder kommer reglene allmennaksjeloven til anvendelse. Aksjeloven og allmennaksjeloven regulerer de samme fusjonstyper, imidlertid er formkravene ved fusjon av allmennaksjeselskap strengere enn ved fusjon av private aksjeselskap.

For de tilfeller at både det overtakende og det overdragende selskapet er aksjeselskap, men vederlaget ytes av et allmennaksjeselskap, har justisdepartementets lovavdeling i en uttalelse av 26. november 1998 lagt til grunn at fusjonen skal reguleres av aksjeloven. Dette betyr bl a at de særlige reglene i allmennaksjelov om styrerapport og sakkyndigredegjørelse i asal §§ 13-9 og 13-10 ikke vil gjelde.

3.1.1 Fusjon ved opptak, jf asl/asal § 13-2 første ledd

Fusjon ved opptak innebærer at to eksisterende selskaper slår seg sammen. Dette gjennomføres ved at det ene selskapet (det overdragende) overdrar alle eiendeler, rettigheter og forpliktelser til et annet selskap (det overtakende). Aksjonærene i det overdragende selskapet får som vederlag aksjer i det overtakende selskapet, samt eventuelt et tilleggsvederlag som ikke overstiger 20 % av det samlede vederlaget.

Forholdene rundt tilleggsvederlaget er nærmere behandlet under punkt 3.7.

3.1.2 Fusjon ved stiftelse av nytt selskap, jf asl/asal § 13-7 annet ledd

Denne fusjonstypen er ikke så vanlig som fusjon ved opptak, og den benyttes i hovedsak når det er uenighet eller uklart hvilket selskap som er det overtakende selskapet, samt i de tilfeller hvor selskapene er uenige om hvilket selskap som skal fremstå utad.

Den fusjonstypen gjennomføres ved at to eller flere selskaper fusjoneres til ett nytt selskap. Det nystiftede selskapet vil være det overtakende selskapet, mens det eller de selskapene som fusjoneres inn i det nystiftede vil være de overdragende selskapene. Normalt blir de overdragende selskapene slettet som ledd i fusjonen.

Også ved denne fusjonstypen kan det anvendes 20 % tilleggsvederlag i tillegg til utstedelse av vederlagsaksjer, jf punkt 3.1.1 ovenfor.

3.1.3 Fusjon i konsernet mot vederlagsaksjer i morselskapet, jf asl/asal § 13-2 annet ledd

Når fusjonen skjer mellom selskaper i et konsern, kan aksjonærene i det overdragende selskapet i stedet for vederlagsaksjer i det overtakende selskapet få vederlagsaksjer i det overtakende selskap sitt morselskap. Dette kan være et morselskap som eier datterselskapet direkte, eventuelt et morsselskap høyere opp i kjeden. Kravet er at morselskapet eier/eller har stemmerett for mer enn 90 % av aksjene i det overtakende datterselskapet. Konsernbegrepet svarer til det alminnelige konsernbegrepet i asl/asal § 1-3.

Denne formen for fusjon kalles ”trekantfusjon” eller ”konsernfusjon”.

Kravet om mer enn 90 % av kapitalen og stemmene betyr at minoriteten i datterselskapet vil kunne kreve at morselskapet overtar aksjene, jf asl § 4-26 og asal § 4-25.

Man kan reise spørsmål om hvilket tidspunkt vilkårene for konsern må foreligge. Det er styrene i de selskaper som skal fusjonere som skal avtale fusjonsvederlaget mv. Dette tilsier at konsernet må foreligge på det tidspunktet styret inngår planen, samt at det må bestå til fusjonen trer i kraft.

Ved denne type fusjon gjennomføres en kapitalforhøyelse i morselskapet i forbindelse med utstedelse av vederlagsaksjene til aksjonærene i det overdragende selskapet. Forholdene rundt fusjonsfordringen er nærmere omtalt nedenfor under punkt 3.9.

3.1.4 Fusjon med vederlagsaksjer i et annet konsernselskap enn morselskapet, jf asl/asal § 13-2 annet ledd

Denne fusjonstypen gjennomføres i realiteten på samme måte som ovennevnte ”trekantfusjon” pkt 3.1.3, imidlertid får aksjonærene her vederlagsaksjer i et annet konsernselskap enn morselskapet. Vederlagsaksjene kan her f eks utstedes i et søsterselskap av det overtakende selskapet i fusjonen.

Fusjonstypen benevnes som ”firkantfusjon”, og er lovlig etter aksjeloven og allmennaksjelov. Imidlertid følger det av sktl § 11-2 første ledd annet punktum at skattefritaket ikke omfatter fusjoner etter asl/asal § 13-2 annet ledd der vederlaget er aksjer i et annet datterselskap.

Ved innføring av reglene om skattefrihet for fusjoner ble det i Ot prp nr 71 (1995-96) side 14 og 15 vurdert om også denne fusjonstypen skulle omfattes av de skattefrie reglene. Det ble der lagt til grunn at denne fusjonstypen innebar et for stort brudd på det grunnleggende kontinuitetsprinsippet på aksjonærnivå og at fusjonstypen innebar for

mange muligheter for skatteplanlegging og omgåelser til at den kunne godtas som skattefri. Av denne årsak ble den holdt utenfor reglene for skattefrihet.

Siden denne fusjonsformen ikke godtas som skattefri fusjon blir den normalt ikke anvendt.

3.1.5 Forenklet fusjon – heleiet datterselskap inn i morselskapet, jf asl § 13-23 og asal § 13-24

Den fusjonstypen kan gjennomføres når et aksjeselskap eier samtlige aksjer, dvs 100 % i et annet selskap. Fusjonen gjennomføres ved at datterselskapet fusjoneres opp i morselskapet uten at det ytes noe form for vederlag/vederlagsaksjer.

Aksjene som morselskapet eier i datterselskapet bortfaller som ledd i fusjonen, og datterselskapet blir slettet. Morselskapet vil etter fusjonen eie datterselskapets eiendeler og forpliktelser i stede for å eie aksjer i datterselskapet.

3.1.6 Forenklet fusjon – fusjon mellom datterselskap, jf asl § 13-24

Denne fusjonstypen er kun hjemlet i aksjeloven, den fremgår ikke av allmennaksjelov og kan bare gjennomføres mellom private aksjeselskap. Denne fusjonsformen gjennomføres ved at to eller flere datterselskaper (søsterselskaper) foretar en sammenslåing uten at det ytes vederlagsaksjer til morselskapet som eier de fusjonerende selskapene.

3.1.7 Innfusjonering av deleiet datterselskap eller tilknyttet selskap inn i morselskapet, jf asl/asal § 13-2 første eller annet ledd

Denne fusjonsformen kan være aktuell når morselskapet ikke eier alle aksjene i datterselskapet. Fusjonen kan da ikke gjennomføres etter de forenklete reglene i asl/asal §13-23.

Slike fusjoner må således gjennomføres etter reglene i asl/asal § 13-2 første ledd om opptak. Grunnen til dette er at minoritetsaksjonærene vil ha krav på vederlagsaksjer i

morselskapet ved en slik fusjon. Morselskapets aksjer i datterselskapet vil i slike tilfeller som også ved en forenklet mor/datterfusjon bortfalle.

3.1.8 Innfusjonering av morselskapet inn i datter

Denne fusjonsformen kalles ofte omvendt fusjon. Dette gjennomføres ved at morselskapets eiendeler, rettigheter og forpliktelser fusjoneres inn i datterselskapet.

Denne type fusjon faller ikke inn under de forenklede reglene i asl § 13-23/asal § 13-24. Slike fusjoner skal gjennomføres etter de reglene i asl/asal § 13-2 første ledd som opptak. Det er imidlertid ikke nødvendig å gjennomføre kapitalforhøyelse ved slike fusjoner. Bakgrunnen for dette er at aksjonærene i morselskapet her får vederlagsaksjer i datterselskapet i stedet for sine opprinnelige aksjer i morselskapet.

Denne fusjonsformen kan være praktisk å anvende dersom man i et stor konsern ønsker å rydde vekk eierselskaper uten funksjon.

3.2 Øvrige selskapsrettslige krav

For at en fusjon skal kunne gjennomføres skattefritt, må fusjonen gjennomføres i henhold til aksjeloven/allmennaksjeloven kap 13 jf sktl § 11-1 annet ledd. De selskapsrettslig lovlige fusjonstyper godtas som skattefrie fusjoner, med unntak for den såkalt ”firkantfusjonen”. Denne fusjonstypen godtas ikke skattefritt, jf sktl § 11-2 første ledd annet pkt.

Skattefrie fusjoner må videre gjennomføres i henhold til de formelle og materielle bestemmelsen i asl/asal kapittel 13. Dette behandles ikke grundig. Det tas imidlertid med at det skal foreligge en fusjonsplan med et bestemt innhold som skal vedtas av generalforsamlingen. Generalforsamlingens beslutning om fusjon skal meldes Foretaksregistret, som igjen skal kunngjøre fusjonen og utstede kreditorvarsel. Etter kreditorfristens utløp kan fusjonen registreres og eventuelt overdragende selskaper oppløses.

3.3 Regnskapsmessige krav

3.3.1 Innledning

I henhold til sktl § 11-1 annet ledd at det også er et krav at fusjonen gjennomføres etter regnskapsrettslige regler. Regnskapsreglene og god regnskapsskikk er i stadig utvikling, noe som innebærer at lovgiver har lagt til grunn at en del av vilkårene vedrørende skattefri fusjon skal utvikles og bestemmes utenfor lovgivers myndighet.

Norsk RegnskapsStandard (NRS) gir utfyllende regler på regnskapsrettens område. NRS utvikles og oppdateres over tid på ulike områder innenfor regnskapsretten, og gir detaljerte og utfyllende regler om hva som anses som god regnskapsskikk.

Regnskapsføringen av fusjoner er regulert i regnskapsloven (rl) § 4-1 og §§ 5-14 til 5-16. Reglene gjelder både aksjeselskaper, likestilte selskaper og deltakerlignede selskaper.

Regnskapsmessig kan fusjonen gjennomføres på tre måter:

- etter transaksjonsprinsippet
- etter kontinuitetsmetoden
- som konsernkontinuitet, dvs videreføring av verdiene i konsernregnskapet.

Regnskapsloven av 1998 nr 56 (rl) bygger på at fusjoner skal gjennomføres etter transaksjonsprinsippet, jf rl § 4-1 første ledd nr 1 hvor det fremgår at ”transaksjoner skal regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet”. Det fremgår videre av hovedregelen i rl § 5-14 første ledd at det overdragende selskaps eiendeler og gjeld skal overføres til det overtakende selskap som et tingsinnskudd til virkelig verdi ved fusjon. Det samme følger av reglene i asl/asal § 2-7 første ledd jf asl/asal § 10-12 første ledd. Ved bruk av transaksjonsprinsippet får man dermed en ny verdimåling på overførte eiendeler og gjeld.

Det foreligger imidlertid unntak fra transaksjonsprinsippet. Noen av unntakene fra transaksjonsprinsippet følger direkte av regnskapsloven (kontinuitetsunntak). De andre unntakene følger av tolking av rl § 4-1 (kontinuitetsgjennomskjæring). NRS nr 9 om fusjoner av november 2001 (sist revidert november 2003) regulerer nærmere når en fusjon skal skje etter transaksjonsprinsippet eller kontinuitetsmetoden.

Dersom fusjonen regnskapsføres etter reglene for kontinuitet (eller konsernkontinuitet), skal overdragende selskaps eiendeler, rettigheter og gjeld videreføres til balanseførte verdier i det overtakende selskapet. Det skal således ikke foretas ny verdimåling.

I henhold til rl § 7-2 er selskapene pliktig til å gi opplysninger om anvendt regnskapsprinsipper. Dersom selskapene har valgt kontinuitet skal dette opplyses og begrunnes.

I forbindelse med dette skal det nevnes at det overtakende selskapet alltid videreføre sine verdier (regnskapsmessige) uendret. Dette gjelder uavhengig av om fusjonen gjennomføres etter prinsippet om transaksjon eller kontinuitet. Det er kun de eiendelene som faktisk overføres til nytt selskap som kan være gjenstand for ny vurdering.

3.3.2 Kontinuitetsunntak

3.3.2.1 Likeverdige interesser

Rl § 5-15 oppstiller et generelt unntak fra transaksjonsprinsippet for tilfeller hvor det reelt sett ikke er mulig å identifisere en overtaker eller overdragende part. Dette vil være når fusjonen innebærer en sammenslåing av tilnærmet likeverdige interesser.

Likeverdige interesser foreligger når ingen av partene kan identifiseres som den overtakende. I slike tilfeller skal eiendeler og gjeld fra de fusjonerte foretakene videreføres til balanseførte verdier, dvs at fusjonen regnskapsføres etter kontinuitetsprinsippet.

Ifølge Ot prp nr 42 (1997-98) s 145 skal spørsmålet om likeverdige interesser avgjøres på bakgrunn av god regnskapsskikk. I NRS nr 9 om fusjoner er det lagt til grunn at likeverdige interesser må vurderes og avgjøres ut fra følgende kriterier:

- Minst 90 % av vederlaget, regnet ut fra virkelig verdi må bestå av stemmeberettigede aksjer. Dvs maks 10 % kan være tilleggsvederlag.
- Størrelseskriteriet – selskapene må ha om lag samme styrke, dvs:
  - o Virkelig verdi må være tilnærmet lik.
  - o Aksjonærene fra de fusjonerte selskapene får tilnærmet like mange stemmeberettigede aksjer.

- Ved vurdering av størrelseskriteriet skal man se bort fra tilpassninger til størrelseskriteriet som har skjedd før fusjonen.
- Ved konsernfusjon skal det overtakende konsernet regnes som en enhet.
- Varighetskriteriet:
  - De fusjonerte selskapene skal være etablert minst to år før fusjonen, og skal ha hatt aktivitet innen nåværende virksomhetsområder like lenge.
  - Den vesentligste delene av virksomheten i de fusjonerte selskapene videreføres etter fusjonen.

På grunn av at det er mange kriterier som må være oppfylt er det ikke ofte at fusjoner gjennomføres etter rl § 5-15. Grunnen til dette er også at selv om alle kriteriene er oppfylt vil følgene indikasjoner tyde på at fusjonen er en overtakelse:

- ledelsen i det fusjonerte selskapet domineres og utpekes av den ene parten
- kompensasjon til eller fra eiergrupper i ett av de opprinnelige selskapene

3.3.2.2 Ny stiftelse

Videre følger det av rl § 5-14 første ledd annet punktum at hvor fusjonen gjennomføres ved nystiftelse av selskap, skal et av de overdragende selskapene gjennomføre fusjonen til kontinuitet når et av selskapene i realiteten må anses å være det overtakende selskapet. Dette selv om samtlige overdragende selskaper selskapsrettslig sett ikke videreføres. Dette innebærer at dersom det fremstår som om et av selskapene er overtakende må dette hensyntas ved fusjonen. De øvrige overdragende selskapene overfører eiendeler og gjeld til det nye selskapet som et tingsinnskudd til virkelig verdi. Regnskapsmessig vil en fusjon etter dette unntaket gjennomføres på samme måte som fusjon ved opptak basert på hovedregelen om gjennomføring etter transaksjonsprinsippet for de overdragende selskapene.

3.3.2.3 Små foretak

Til slutt skal det her tas med at det følger av rl § 5-16 at fusjon mellom små foretak kan gjennomføres ved kontinuitet, dvs at eiendeler og gjeld til de fusjonerte foretakene videreføres til balanseførte verdier. Av bestemmelsen fremgår det at selskapene kan velge kontinuitet, av dette må det forstås at små selskap kan velge om fusjonen skal gjennomføres etter transaksjonsprinsippet eller kontinuitetsmetoden.

Små foretak er definert i rl § 1-6 og omfatter foretak som ikke faller inn under rl § 1-5 (store foretak) og som etter de to siste årsregnskap oppfyller to av følgende tre vilkår:

1. har mindre enn 40 millioner i salgsinntekt
2. har mindre enn 20 millioner i balansesum
3. har færre enn 50 ansette

Når det gjelder konsern skal det bemerkes at morselskapet bare regnes som små foretak dersom vilkårene er oppfylt for konsernet sett som en enhet.

3.3.3 Kontinuitetsgjennomskjæring

Det er som nevnt fusjonens økonomiske innhold som styrer regnskapsføringen. Om en fusjon skal regnskapsføres som transaksjon eller ikke, må avgjøres etter en tolking av transaksjonsprinsippet i rl § 4-1. Transaksjoner innebærer reell avståelse av eiendeler og verdier mot et vederlag. I enkelte fusjoner vil ikke eierforholdet før og etter fusjonen være slike at det foreligger grunnlag for å hevde at noe reelt sett er overført mot et vederlag, og det vil da heller ikke foreligge grunnlag for å foreta noen ny verdivurdering av selskapenes eiendeler og gjeld. En reell transaksjon har i slike tilfeller ikke funnet sted selv om eiendeler og gjeld er overført til annet rettssubjekt. Slike fusjoner betegnes som omorganisering med uendret eierskap, disse fusjons tilfeller skal regnskapsføres etter prinsippet om kontinuitetsgjennomskjæring.

NRS nr 9 om fusjoner omhandler to typer uendret eierskap. Dette er fusjon mellom selskaper:

- under samme kontroll
- med identisk eiersammensetning

Dersom aksjonærer eller grupper av aksjonærer har kontroll med beslutningene i begge selskaper (alle) de fusjonerte selskapene, anses fusjonen å være gjennomført som en fusjon mellom selskaper under samme kontroll. Dvs når det overtakende selskapet har bestemmende innflytelse på det overdragende selskapet. Slike fusjoner skal regnskapsmessig gjennomføres ved kontinuitetsgjennomskjæring. Grunnen til dette er at fusjonen ikke endrer den økonomiske sammensetningen av konsernet. Fusjon mellom to heleide datterselskap i samme konsern er eksempler på fusjon mellom selskaper

under samme kontroll. I fusjonsstandarden regnes ikke mor-datterfusjon som fusjon av selskaper under samme kontroll, da disse fusjonene følger særreglene om konsernkontinuitet.

Dersom selskapene som fusjoneres har identisk eiersammensetning, vil som hovedregel ikke aksjonærenes formue endrer seg ved fusjonen dersom det eventuelt ikke skjer en skjevdeling av tilleggsvederlaget. I slike tilfeller vil aksjonæren eie like mye før og etter fusjonen. Marginale endringer ved fusjonen når det gjelder eiersammensetning skal ikke tillegges vekt. Kontinuitetsgjennomskjæring i slike tilfeller kan komme til anvendelse ved opptaksfusjon, fusjon ved nystiftelse og konsernfusjon.

Begrunnelsen for kontinuitets gjennomskjæring er at man ikke skal kunne skrive opp verdiene av eiendelen fra bokført til virkelig verdi uten at risiko og kontroll over verdiene overføres.

3.3.4 Regnskapsføring av fusjon som transaksjon

En fusjon skal som hovedregel regnskapsføres som transaksjon. En transaksjon etter regnskapsloven forutsetter i henhold til Ot prp nr 71 (1995-96) en ytelse og et vederlag og innebærer dessuten en overføring av risiko og kontroll. Når en fusjon regnskapsføres som transaksjon, overtar det overtakende selskapet eiendeler og gjeld i det overdragende selskapet til virkelig verdi. Når eiendeler og gjeld balanseføres til virkelig verdier, vil også økning i egenkapitalen til det overtakende selskap gi uttrykk for verdien av det overdragende selskapet.

Anskaffelseskost for den overtakende virksomhet er lik verdien av vederlaget.

Forskjellen mellom vederlagets størrelse og verdien på de identifiserbare eiendelene, behandles som goodwill.

Verdien av egenkapitalen i det overdragende selskapet skal behandles som innskutt egenkapital i det overtakende selskapet. Økningen i aksjekapitalen reguleres av bytteforholdet mellom selskapene, og resten av egenkapitaløkningen tilføres overkursfondet.

Verdivurderingen av de fusjonerte selskapene skal gjennomføres på avtaletidspunktet. Ofte vil gjennomføringstidspunktet falle sammen med tidspunktet for generalforsamlingsvedtaket. Det vil ofte være en periode mellom avtaletidspunktet og gjennomføringstidspunktet. Inntekter og utgifter som oppstår i det overdragende selskapet i denne perioden, må korrigeres mot opptjent egenkapital i det fusjonerte selskapet.

Regnskapsmessig gjennomføring av fusjon etter transaksjonsprinsippet kan illustreres med følgende eksempel:

Det er ønskelig å integrere selskap B i selskap A. Dette gjennomføres ved at AS A og AS B fusjoneres pr 1.1 med AS A som overtakende selskap. Før transaksjonen gjennomføres har selskapene følgende balanser:

	AS A	AS B
Varige anleggsmidler	200	400
<u>Omløpsmidler</u>	<u>1 000</u>	<u>200</u>
Sum eiendeler	1 200	600
Aksjekapital	400	200
Annen egenkapital	600	400
<u>Gjeld</u>	<u>200</u>	
Sum EK og Gjeld	1 200	600

Reelle verdier for AS A og AS B er hhv 1 600 og 800.

Bytteforhold et: 2:1, og kapitalforhøyelse i AS A: 200 (400/2)

Virkelig verdi anleggsmidler i B: 500

Goodwill B: 100 (dvs rest mer verdi 800-500-200)

Utbyttegrunnlag før transaksjonen: A og B har hhv 600 og 400 i annen egenkapital (fri egenkapital) som kan deles ut i utbytte, dvs et utbyttegrunnlag på til sammen 1 000, jf reglene i asl/asal § 8-1.

Etter fusjonen vil balansen i ASA være som følgende:

A utsteder 200 aksjer a kr 1

Varige anleggsmidler (200 + 500)	700
Omløpsmidler (1 000 + 200)	1 200
<u>Goodwill (800- 700)</u>	<u>100</u>
Sum eiendeler	2 000
Aksjekapital (400 + 200)	600
Annen egenkapital	600
Overkursfondet (400 + 100 + 100)	600
<u>Gjeld</u>	<u>200</u>
Sum EK og gjeld	2 000

Annen egenkapital, fri egenkapital på 400 i AS B overføres til overkursfondet (bundet egenkapital) i det fusjonerte AS A. I tillegg føres merverdiene på 200 til overkursfondet. Utbyttegrunnlaget etter fusjonen: 600 annen egenkapital som må reduseres med goodwill på 100, dvs et utbyttegrunnlag på 500, jf reglene i asl/asal § 8-1.

3.3.5 Regnskapsføring av fusjon som kontinuitet

Dersom en fusjon skal gjennomføres med regnskapsmessig kontinuitet skal de fusjonerte selskapers balanseførte verdier videreføres. Fusjonsplanen skal ta utgangspunkt i de balanseførte verdier siste regnskapsår eller delårsregnskap. Resultatregnskapet i det fusjonerte selskapet skal omfatte inntekter og kostnader fra begge selskaper fra tidspunktet for åpningsbalansen.

Selv om den regnskapsmessige behandlingen av fusjonen bygger på kontinuitet, vil det være avtalt et bytteforhold mellom partene. Dette bytteforholdet vil som oftest gi uttrykk for de reelle verdier i de fusjonerte selskapene. Økningen i aksjekapitalen i det fusjonerte selskapet bestemmes av bytteforholdet. Differansen mellom kapitalforhøyelsen i det overtakende selskapet og balanseført verdi av eiendeler og gjeld i overdragende selskap, kalles kontinuitetsdifferanse. Kontinuitetsdifferansen korrigeres mot egenkapitalen i det fusjonerte selskap.

Egenkapitalen videreføres med tilnærmet samme sammensetning. Overkursfondet korrigeres slik at innskutt egenkapital i fusjonsbalansen er lik summen av innskutt egenkapital i de fusjonerte selskapene.

Regnskapsmessig kontinuitet kan illustreres med følgende eksempel (samme som ved transaksjon):

	AS A	AS B
Varige anleggsmidler	200	400
<u>Omløpsmidler</u>	<u>1 000</u>	<u>200</u>
Sum eiendeler	1 200	600
Aksjekapital	400	200
Annen egenkapital	600	400
<u>Gjeld</u>	<u>200</u>	
Sum EK og Gjeld	1 200	600

Reelle verdier for AS A og AS B er hhv 1 600 og 800.

Bytteforhold 2:1, og kapitalforhøyelse i AS A: 200 (400/2)

Virkelig verdi anleggsmidler i B: 500

Goodwill B: 100 (dvs rest mer verdi 800-500-200)

Utbyttegrunnlag før transaksjonen: A og B har hhv 600 og 400 i annen egenkapital (fri egenkapital), dvs et samlet utbyttegrunnlag på kr 1 000, jf asl/asal § 8-1.

Etter fusjonen vil balansen være som følgende:

AS A utseder 200 aksjer a 1

Varige anleggsmidler (200 + 400)	600
<u>Omløpsmidler (1 000 + 200)</u>	<u>1 200</u>
Sum eiendeler	1 800
Aksjekapital (400 + 200)	600
Annen egenkapital (600 + 400)	1 000
<u>Gjeld</u>	<u>200</u>
Sum EK og gjeld	1 800

Annen egenkapital (fri egenkapital) slås sammen og det oppstår ingen goodwillpost, Utbyttegrunnlaget: Annen egenkapital 1 000, dvs at utbyttegrunnlaget etter fusjonen er lik samlet utbyttegrunnlaget i de to selskapene før fusjonen.

Dersom de fusjonerte selskapene tidligere har avgitt konsolidert regnskap tilsier kontinuitetsprinsippet en videreføring av konsernregnskapet. Dette innebærer at det foreliggende konsernregnskapet i utgangspunktet skal legges til grunn som selskapets regnskap etter fusjon. Denne føringen er den som omtales som regnskapsføring etter prinsippet om konsernkontinuitet, jf NRS nr 9, og er aktuell ved fusjon mellom morselskap og datterselskap.

Norsk RegnskapsStiftelse har i høringsnotat av 6. oktober 2004 foreslått at ny tekst skal inntas i fusjonsstandarden. I pkt 4.1 åttende avsnitt har man foreslått at man i kompliserte strukturer kan anvende selskapskontinuitet i stedet for konsernkontinuitet når dette er åpenbart fornuftig. Dette innebærer en videreføring av det overdragende selskaps balanseførte verdier i selskapsregnskapet. Når en fusjon bare gjelder overdragelse av aksjeposter i konsernselskap, er det lagt til grunn at det er verdien av aksjeposten som skal videreføres.

3.3.6 Virkninger av å benytte feil regnskapsprinsipp

Som nevnt over skal de fusjonerte selskapene opplyse om fusjonen har skjedd etter transaksjonsprinsippet eller kontinuitetsmetoden. Valg av feil regnskapsprinsipp kan påvirke selskapets utbyttegrunnlag, jf ovennevnte eksempel og muligheten til å yte konsernbidrag. Selskaper kan således ha motiver for å velge et feil prinsipp da følgende virkninger inntreffer ved fusjon etter transaksjonsprinsippet:

- Fri EK i det overdragende selskapet blir bundet kapital (AK og/eller overkursfond).
- Merverdier i det overdragende selskap blir bundet kapital.
- Merverdier og goodwill må avskrives regnskapsmessig og reduserer resultatene/utbytteutdelingen etter fusjonen
- Goodwill, Fou og utsatt skattefordel reduserer utbyttegrunnlaget, jf asl § 8-1 første ledd.

- Økt balanseført EK kan imidlertid gi mulighet til økt utbytteutdeling etter 10% regelen i asl § 8-1 andre ledd.

Konsekvensene ovenfor viser at en fusjon med transaksjon begrenser selskapets mulighet til å dele ut utbytte, gi konsernbidrag, gi lån til aksjonærene og kjøpe egne aksjer, jf asl §§ 8-1, 8-5, 8-7 og 9-2. Kombinasjonen av mer bunden kapital og redusert disposisjonsmuligheter kan medfører at selskaper med stor goodwillverdier uriktig fører fusjonen etter kontinuitetsprinsippet. Dette kan imidlertid ha fatale skattemessige konsekvenser.

3.4 Skattemessige krav

3.4.2 Innledning

Som nevnt innledningsvis i denne oppgaven er alle overføringer av verdier fra et skattesubjekt til et annet, skattepliktig etter de alminnelige reglene om realisasjon, utbytte og uttak. Dette utgangspunktet gjelder også for fusjon.

Reglene i sktl kapittel 11 om skattefrihet for fusjon som fyller visse vilkår, er en unntaksregel fra hovedprinsippet. Bakgrunnen er at en konsekvent gjennomført beskatning ved alle omorganisering av selskaper kan hindre bedrifts- og samfunnsøkonomiske ønskelige omstillinger/omstruktureringer. Reglene om skattefri fusjon er således utformet slik at rasjonelle omorganisering kan gjennomføres uten beskatning. Partene i en fusjon må kreve at fusjonen skal behandles etter reglene om skattefri fusjon. Selv om vilkårene for skattefri fusjon er tilsted kan partene velge at fusjonen beskattes etter de alminnelige reglene om realisasjon. Det vises i denne forbindelse til dom fra Oslo byrett av 29. november 2001 (inntatt i utv 2002 s 807) hvor likvidasjonstap ble innrømmet for morselskapet på tross av at likvidasjonen av datterselskapet var formelt gjennomført som skattefri fusjon mellom datterselskap og morselskap. Reglene om skattefri fusjon og fisjon kan settes til side pga ulovfestet gjennomskjæring, jf Rt 2000 s 1865 hvor Høyesterett la til grunn at bestemmelsene i omdannelsesloven viker for ”den skatterettslige gjennomskjæringsregel”.

Det er strenge materielle og formelle vilkår for at en fusjon kan anses skattefri. Skatteloven § 11-1 andre ledd stiller følgende krav:

- er lovlig etter de selskapsrettslige reglene
- er lovlig etter de regnskapsrettelige reglene
- tilfredstiller skatterettslige vilkår

I Ot prp nr 71 (1995-96) s 43 er det presisert at ethvert brudd på de oppstilte vilkår vil utløse beskatning. I praksis er det likevel antatt at bagatellmessige, formelle brudd på vilkårene ikke bør medføre beskatning, jf Finansdepartementets brev av 9. april 2003. Dette er nærmere behandlet nedenfor under punkt 5.

3.5 Skattemessig kontinuitet

3.5.1 Innledning

En fusjon vil være skattefri, når transaksjonen gjennomføres med skattemessig kontinuitet, jf sktl § 11-7. Denne plikten/retten til kontinuitet gjelder både på selskaps- og aksjonærnivå. Dette innebærer at selskapenes og aksjonærenes skattemessige forhold før fusjonen skal videreføres uendret etter fusjonen. I henhold til Ot prp nr 71 (1995-96) side 33 er skattemessig kontinuitet en grunnleggende forutsetning for at en fusjon kan gjennomføres skattefritt.

Innledningsvis tas også med at eventuelle særregler vedrørende enkelte skatteposisjoner vil gå foran kravet om skattemessig kontinuitet. Dette innebærer at dersom et underskudd til fremføring er over ti år eller at næringen vedrørende underskuddet opphører ved fusjonen, vil ikke underskuddet kunne videreføres etter fusjonen da sktl § 14-6 begrenser fremføringsadgangen.

3.5.2 Konsekvenser på selskapsnivå

Ifølge sktl § 11-7 første ledd medfører skattemessig kontinuitet på selskapsnivå at det overtakende selskapet uendret overtar skatteposisjonene i overdragende selskapet. Det overtakende selskapet skal viderefører de skattemessige verdiene og ervervstidspunkt for de eiendeler, rettigheter og forpliktelser som ble overført.

For at en fusjon skal være skattefri er vilkåret at overføringen av eiendelene må skje til skattemessig nedskrevne verdier. Det foreligger ingen oppskrivningsrett for skjulte verdier, og avskrivningsgrunnlaget skal heller ikke endres pga av fusjonen, jf Ot prp nr 71 (1995-96) side 33.

Ved konsernfusjoner har det vært rettslig uavklart hvordan skattemessige verdien på fordringen som morselskapet får mot datterselskapet skal fastsettes. I henhold til rl § 5-14 annet ledd skal fordringen behandles som et tingsinnskudd i morselskapet. Regnskapsmessig vil fordringens verdi da enten være påvirket av urealisert og ubeskattede merverdier i selskapet, eller påvirket av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige verdier og skattemessige verdier. Dette avhengig av om man regnskapsmessig anvender kontinuitet eller transaksjon, jf nærmere om dette under punkt 3.3.

Skattelovens bestemmelser inneholder imidlertid ikke nærmere regler om hvordan fusjonsfordringens skattemessige verdi skal fastsettes. Dersom kontinuitetshensynet skal være avgjørende, må fordringens skattemessige verdi fastsettes til skattemessig nettoverdi av overførte eiendeler og gjeld. Dette er også lagt til grunn av FIN i Ot prp nr 1 (2004-2005) kapittel 33.1. For øvrig vises det til en grundigere behandling under punkt 3.9.

I forbindelse med kravet til skattemessig kontinuitet skal det bemerkes at fusjoner ofte kan gjennomføres regnskapsmessig som transaksjon, jf nærmere under punkt 3.3. Dette innebærer at man regnskapsmessig viser selskapets virkelige verdi, noe som reelt sett medfører en regnskapsmessig ”oppskrivning” av de bokførte verdiene. Skattemessig kan en slik oppskriving likevel ikke foretas.

3.5.3 Konsekvenser på aksjonærnivå

Ved en skattefri fusjon bytter aksjonærene sine aksjer i det overdragende selskapet mot aksjer i det overtakende selskapet uten realisasjonsbeskatning. Ombyttingen må imidlertid skje til skattemessig kontinuitet, jf sktl § 11-7 annet ledd.

Skattemessig kontinuitet for aksjonær innebærer at aksjonærenes inngangsverdi og ervervstidspunkt på aksjene i det overdragende selskapet, videreføres på de nye vederlagsaksjene.

Det er antatt at kontinuitetskravet medfører at alle skatteposisjoner som er knyttet til aksjene i det overdragende selskapet skal videreføres, jf Kildals artikkel i Skatterett 1997 s 41, hvor det fremgår at "hele historikken" til aksjene skal videreføres. Dette vil gjelde RISK, omkostninger i forbindelse med kjøpet, samt den enkelte aksjes innbetalt aksjekapital og overkurs.

Videre skal som nevnt ervervstidspunktet videreføres da dette har betydning i forhold til FIFU-prinsippet ved realisasjonsbeskatning av aksjer, jf sktl § 10-36.

I forbindelse med fusjonen må det fastsettes justeringsfaktor for omfordeling av RISK og andre skatteposisjoner, jf sktl § 10-34 tredje ledd og Forskrift av 19. november 1999 nr 1158 om utfylling og gjennomføring av skatteloven av 26. mars 1999 nr 14 (fsfin) § 10-34-1 annet ledd c og d.

3.5.4 Skattemessig kontinuitet, Innbetalt aksjekapital og overkurs

Innbetalt aksjekapital og overkurs er sentral skatteposisjon for selskap og aksjonær. For selskapet vil den innbetalte kapitalen ha betydning i forhold til reglene om korreksjonsinntekt i sktl § 10-5. For aksjonærene har posisjonen betydning i forhold til spørsmål om utbyttebeskatning, da tilbakebetaling av innbetalt kapital ikke er å anse som utbytte, jf sktl § 10-11 andre ledd.

Det er på det rene at kontinuitetskravet også vil gjelde på dette området. Den kapital som opprinnelig er innbetalt av aksjonærene i de to selskapene skal derfor videreføres uendret i fusjonen. Det vises her bl a til Inst O nr 77 (1993-94).

Det skal i denne forbindelse tas med at innbetalt kapital er en skatteposisjon som er knyttet til den enkelte aksje. Dette kan medføre at ulike aksjer har ulik innbetalt kapital. Aksjonærer med samme eierandel vil dermed kunne ha ulik innbetalt kapital. For selskapet er den innbetalte kapitalen summen av aksjonærenes historiske innbetalte

kapital. Den innbetalte kapitalen er heller ikke en størrelse som man nødvendigvis vil finne igjen i selskapets regnskap. Innbetalt kapital vil således ikke være identisk med selskapets bundne egenkapital.

3.6 Verdien på vederlagsaksjene

Et grunnleggende prinsipp for en skattefrie fusjon er at aksjonærene i det overdragende selskapet som vederlag for sine aksjer, får vederlagsaksjer i det overtakende selskapet (eller ev i morselskapet), jf asl/asal § 13-2. Aksjonærene bytter som nevnt sin gamle aksjer i det overdragende selskapet mot vederlagsaksjer i overtakende selskap. I tillegg kan det ytes et vist tilleggsvederlag, se nedenfor under punkt 3.7.

Lovteksten inneholder ingen bestemmelser om hvordan verdien på vederlagsaksjene skal fastsettes. Utgangspunktet er imidlertid at en fusjon er en transaksjon, ved at aksjonærene i det overdragende selskapet overdrar sine aksjer mot nye aksjer i overtakende selskap. Aksjonærene som omfattes av aksjebytte/fusjonen skal før og etter fusjonen være eier av de samme verdiene. Dette innebærer at vederlaget må fastsettes på bakgrunn av selskapenes virkelige verdi. Dersom virkelig verdi på selskapene ikke benyttes som grunnlag for bytteforholdet, ville det skje en verdiforskyvning mellom aksjonærene, med mindre samtlige aksjonærer har samme eierandel i begge selskapene. En slik verdiforskyvning vil være et brudd på grunnleggende prinsipper både selskapsrettslig og skatterettslig. Vederlagsaksjene skal således utstedet på bakgrunn av de fusjonerte selskapenes virkelige verdi/markedsverdi.

I fusjoner mellom uavhengige parter vil fusjonen bli gjennomført etter forhandlinger, og hvor partene forsøker å oppnå best mulig resultat for seg. Verdsettelsen vil i slike tilfelle samsvare med markedsverdien, med mindre de uavhengige partene ønsker å forskyve de underliggende verdier. Dette kan f.eks være tilfelle ved overdragelse av nøkkelmannsbedrifter, i slike tilfeller kan ansatte eierne i det overdragende selskapet motta flere aksjer enn hva reelle verdier i det overdragende selskap skulle tilsi. Da vederlagsaksjene også skal være vederlag for fremtidig arbeidsinnsats.

Annerledes kan det være når fusjonen gjennomføres mellom selskaper hvor det foreligger interessefellesskap. I slike tilfeller er det ikke alltid at verdien på vederlagsaksjene samsvarer med markedsverdien på det overdratte selskapet.

Dersom verdien på overdragende eller overtakende selskap er fastsatt feil er dette i utgangspunktet brudd vilkårene for skattefri fusjon. skattepliktig. Konsekvensene av feilen vil være avhengig av skjevdelingens størrelse, samt om man har oppnådd en bestemt ønsket situasjon ved å skjevdele verdiene mellom aksjonærene.

3.7 Tilleggsvederlaget

Utgangspunktet er at aksjonærene i det overdragende selskapet får vederlagsaksjer i samme forhold som den opprinnelige eiersammensetningen. Ifølge asl/asal § 13-3 første ledd nr 2 kan imidlertid aksjonærene i det overdragende selskapet motta et tilleggsvederlag som ikke ”må overstige 20 prosent av det samlede vederlaget”. Dette vederlaget kommer i tillegg til vederlagsaksjene. Tilleggsvederlaget kan bestå av kontantytelser og naturalytelser, jf Lignings-ABC 2003 s 484. Det mest vanlige er at tilleggsvederlaget blir utbetalt fra overtakende selskapet, men det kan også utbetales fra overdragende selskapet, eller selskapene kan dele på utbetalingen, jf Johan Giertsen, Fusjon og fisjon 1999 side 120. Grensen på 20 % gjelder uavhengig av hvilket regnskapsprinsipp fusjonen er gjennomført etter.

Ut fra dette kan man legge til grunn at skattefrie fusjoner ikke krever full eierkontinuitet. Det er bare aksjonærene i det overdragende selskapet som kan motta slikt tilleggsvederlag, fordelingen mellom aksjonærene kan imidlertid være ulikt. Kravet er at tilleggsvederlaget til aksjonærene i det overdragende selskapet ikke overstiger 20 % av det samlede vederlaget. Dette innebærer at det kan skje en skjevdeling ved at noen aksjonærer helt eller delvis blir innløst.

Ifølge asl/asal § 13-2 første ledd nr 2 kan ikke tilleggsvederlaget ”overstige 20 prosent av det samlede vederlaget”. Med dette menes at tilleggsvederlaget ikke kan overstige 20 % av omsetningsverdi av det samlede vederlag til alle aksjonærene i hvert av de overdragende selskap, jf Johan Giertsen, Fusjon og fisjon, 1999 s 119 og Lignings-ABC 2003 side 484.

Det fremgår videre av Ole Gjems-Onstad, Norsk Bedriftsskatterett 6. utg side 1206 at tillegget på 20 % må ses i forhold til de mottatt vederlagsaksjenes virkelige verdi og det utbetalte tilleggsvederlaget. Dette innebærer i realiteten at tilleggsvederlaget kan utgjøre 25 % av vederlagsaksjenes verdi.

Tilleggsvederlaget ikke er skattefritt for mottakeren. Bakgrunnen for dette er at tilleggsvederlaget representerer en delvis diskontinuitet fra fusjonen. Tilleggsvederlaget skal behandles som utbytte eller realisasjonsvederlag for aksjonærene. Uttaksbeskatning for utdelende selskap kan være aktuelt dersom tilleggsvederlaget består i tingsuttak, jf sktl § 5-2.

Dersom tilleggsvederlaget er fordelt lik mellom aksjonærene i det overdragende selskapet etter antall aksjer, regnes vederlaget som lovlig utdelt utbytte, jf sktl § 10-11 annet ledd. Dersom tilleggsvederlaget skjevdeles, slik at noen aksjonærer får færre vederlagsaksjer mot høyere tilleggsvederlag, blir den delen av tilleggsvederlaget som overstiger det de andre aksjonærene har mottatt av tilleggsvederlag pr aksje å behandle som skatteutløsende realisasjon av aksjer. Det må da gjennomføres gevinst-/tapsberegning.

Dersom tilleggsvederlaget overstiger 20 % av den samlede vederlaget, kan dette innebære at hele fusjon blir ansettes som en skattepliktig fusjon. Skattemessig medføre dette at det må gjennomføres alminnelig beskatning av transaksjonen.

3.8 Avskjæring av skatteposisjoner

I forarbeidene er det lagt til grunn at det skal relativt mye til før man setter en fusjon til side etter ulovfestede regler om skattemessig gjennomskjæring. På bakgrunn av dette la lovgiver til grunn at det var behov for å lovfeste regler som under visse forutsetninger avskjærer retten til å videreføre visse skatteposisjoner.

Ifølge sktl § 11-7 fjerde ledd kan retten til å videreføre følgende skatteposisjoner falle bort:

- underskudd
- negativ saldo på gevinst- og tapskonto
- tom positiv saldo

Felles for disse skatteposisjoner er at de ikke har noe aktivtilknytning.

Ifølge bestemmelsen kan skatteposisjonene avskjæres dersom det er sannsynlig at utnyttelsen av slik posisjon var det overveiende motiv for fusjonen. I Ot prp nr 71 (1995-96) side 32 legges det til grunn at retten til å videreføre skatteposisjonen avskjæres, dersom de bedriftsøkonomiske fordelene med fusjonen ikke overstiger de skattefordeler en videreføring av skatteposisjonene innebærer. Det fremgår videre at kravet er relativt, dvs ”jo større fradragssposisjonen er, jo større vil også kravet til annet hovedmotiv være”. Det er skattyter som må sannsynliggjøre at de bedriftsøkonomiske fordelene overstiger de skattemessige fordelene i slike tilfeller.

Ovennevnte må avgjøres på bakgrunn av en skjønnsmessig vurdering av en rekke momenter. I Ot prp nr 71 (1995-96) side 32 er det lagt til grunn at følgende kan være viktige momenter:

- om fusjonen legger til rette for en ikke ubetydelig samlet driftsforbedring, uten hensyn til eksistensen av fradragssposisjonene,
- om selskapet som har fradragssposisjonene kan anses å bidra positivt til denne driftsforbedring,
- om dette bidraget er større enn den antatt økte fradragsutnyttelsen som fusjonen kan medføre,
- om driftsforbedringene skyldes næringsdrift og ikke bare omplassert passiv kapitalavkastning.

Rettsvirkningen av en avskjæring etter sktl § 11-7 fjerde ledd er kun at de(n) aktuelle skatteposisjonen blir avskjært. Konsekvensen er således at selve fusjonen gjennomføres som en skattefri transaksjon, men at skatteposisjonen bortfaller. Forskjellen fra regelen om ulovfestet gjennomskjæring gjelder således både kriterier for anvendelse, og

omfanget av rettsvirkningene. Det skal imidlertid bemerkes at bestemmelsen ikke gir anvisning på en delvis avskjæring av den aktuelle skatteposisjonen. Dersom bestemmelsen kommer til anvendelse bortfaller således skatteposisjonen i sin helhet.

Ut fra en fortolkning må en legge til grunn at bestemmelsen er uttømmende, dvs at andre skatteposisjoner, f eks negativ beregnet personinntekt og godtgjørelsesfradrag til fremføring ikke kan avskjæres etter denne bestemmelsen. Skatteposisjoner som ikke omfattes av sktl § 11-7 fjerde ledd, må eventuelt avskjæres på bakgrunn av regelen om ulovfestet gjennomskjæring.

Pga at rettvirkningen ved anvendelse av sktl § 11-7 fjerde ledd er begrenset, må man kunne anta at terskelen for å anvende bestemmelsen er lavere enn alminnelig gjennomskjæringsregel, jf Ole Gjems-Onstad, Norsk bedriftsskatterett, 6. utg, side 1237. Ulovfestet gjennomskjæring kan være aktuell å benytte på fusjoner hvor de skattemessige konsekvensene er enerådende. Det fremgår imidlertid av forarbeidene at det skal svært mye til å anvende ulovfestet gjennomskjæring.

Ved mor-datter fusjon er det antatt at det skal noe mer til for å kunne foreta avskjæring av skatteposisjoner etter sktl § 11-7 fjerde ledd. Bakgrunnen for dette er at det skattemessige motivet ikke i samme grad vil være tilstedet, da konsernselskapene kan utnytte underskuddene ved å yte konsernbidrag. Slike avskjærings saker har vært prøvet for domstolene ved flere anledninger, retten har imidlertid lagt til grunn i disse sakene at skattemotivet ikke har vært det dominerende, da selskapene kunne ha utnyttet underskuddet uten å foreta fusjon. Det vises her blant annet til dom av 27. november 2002 avsagt av Heggen og Frøland tingrett (utv 2003 s 342).

I forbindelse med vedtakelsen av sktl § 11-7 fjerde ledd ble § 53 første ledd siste pkt i skatteloven av 1911 vedtatt opphevet. Bakgrunnen for dette var at FIN i Ot prp nr 71 (1995-96) implisitt uttalte at oppkjøp av aksjer i et selskap og kreativ bruk av konsernbidragsordningen, ikke er noe misbruk av skattereglene. Følgende fremgår på side 33:

”Et rent aksjesalg vil ikke medføre noe ny misbrukfare for akkumulert underskudd i selskapet, med mindre det også skjer noe mer, f eks at de nye aksjonærer fusjonerer selskapet inn i et annet selskap med sikre inntekter”.

Imidlertid hadde sktl av 1911 § 53 første ledd siste pkt en videre anvendelse når det gjaldt underskudd enn sktl § 11-7 fjerde ledd. Etter den gamle bestemmelsen kunne underskudd avskjæres dersom det ”eierforholdene i et selskap” var helt eller delvis endret ved sammenslutning med et annet selskap eller ved annen transaksjon.

Avskjæring av underskudd etter den gamle regelen var således ikke begrenset til å gjelde fusjon og fisjon situasjonene, men gjaldt også andre transaksjoner hvor eierforholdene ble endret. Etter denne endringen i skatteloven kan underskudd som ikke kan avskjæres etter sktl § 11-7 fjerde ledd bare avskjæres etter regelen om ulovfestet gjennomskjæring.

I Ot prp nr 1 (2004-2005) Skatte- og avgiftsopplegget 2005 – lovendringer er ovennevnte bestemmelse foreslått opphevet og erstattet av en ny avskjæringsregel, sktl § 14-90. Den nye bestemmelsen er omtalt nedenfor i pkt 7.

3.9 Morselskapets fordring mot datterselskapet ved fusjon etter asl/asal § 13-2 annet ledd

Ved fusjon mellom selskaper i et konsern, kan aksjonærene i det overdragende selskapet i stedet for aksjer i det overtakende selskapet få vederlagsaksjer i morselskapet. Slike fusjoner gjennomføres ved at det foretas en kapitalforhøyelse i morselskapet, som en motpost til dette balanseføres en fordring på datterselskapet tilsvarende den regnskapsmessige egenkapitalen som blir tilført datterselskapet ved fusjonen (fordringsmodellen). I datterselskapets balanseføres samme beløp som gjeld til morselskapet.

Fordringen anses å være etablert fra det tidspunktet en fusjon trer i kraft ved registrering, jf asl § 13-16 og asal § 13-17. Fra dette tidspunktet er morselskapets aksjekapital forhøyet. Ut fra dette må en kunne legge til grunn at også dette må være en preseptorisk regel for at fordringsforholdet etableres når fusjonen trer i kraft.

Fordringens pålydende tilsvare den regnskapsmessige egenkapitalen som blir tilført datterselskapet på fusjonstidspunktet. Fordringens pålydende vil således være bestemt av de regnskapsmessige verdiene som tilføres datterselskapet ved fusjonen. De regnskapsmessige verdiene vil være påvirket av om fusjonen er gjennomført etter transaksjonsprinsippet eller kontinuitetsmetoden. Dersom fusjonen er gjennomført etter transaksjonsprinsippet er fordringens pålydende fastsatt til det innfusjonerte selskapets virkelige verdi etter utsatt skatt på fusjonstidspunktet. Ved kontinuitetsmetoden vil fordringens pålydende tilsvare bokført regnskapsmessig egenkapital i det overdragende selskapet. Fordringens skattemessige verdi vil alltid tilsvare skattemessig egenkapital som er tilført ved fusjonen.

Ut fra ovennevnte kan en legge til grunn at fordringens pålydende og fordringens skattemessige verdi som oftest være ulike.

De skattemessige konsekvensene ved realisasjon av fordringen har vært usikker. For det første har det vært en viss usikkerhet om realisasjon av slike fordringen medfører skattemessige konsekvenser. Som nevnt tidligere er det nå med bakgrunn i både uttalelser fra FIN og juridisk litteratur alminnelig antatt at realisasjon av fordringen utløser beskatning. Dette med bakgrunn i det grunnleggende kontinuitetsprinsippet for fusjoner. En hver form for realisasjon av fordringen og eventuell nedbetaling av fordringen vil således utløse beskatning, dersom fordringens skattemessige verdi er lavere enn fordringens pålydende verdi.

Det er flere forhold som tilsier at ovennevnte løsning neppe er endelig avklart. For det første kan det reises spørsmål om en slik fordring faktisk utløser beskatning. Etter sktl § 9-1, jf § 9-3 første ledd bokstav c nr 1 er gevinst på enkle fordringer utenfor næring skattefrie. Utgangspunktet er således at gevinst på slike fordringer er avhengig av næringstilknytning. FIN har imidlertid lagt til grunn at gevinst på fusjonsfordringer er skattepliktig uavhengig av fordringens næringstilknytning, jf blant annet Ot prp nr 1 (2004-2005) side 214.

For det andre knytter det seg også usikkerhet til selve grunnlaget for beskatningen i de tilfeller fordringen konverteres til nye aksjer i datterselskapet, og hvor fordringens pålydende er fastsatt i samsvar med regnskapsmessig verdi etter en fusjon som er

gjennomført etter regnskapsmessig kontinuitet. I et slikt tilfelle vil de konverterte aksjers virkelige verdi kunne langt overstige fordringens pålydende, og man har tidligere lagt til grunn at tingsinnskudd blant annet i form av fordring skal vurderes til virkelig verdi i skattemessig sammenheng. Det vises her blant annet til uttalelse fra FIN inntatt i utv 1995 side 1064.

Det skal også tas med at FIN i en lang rekke saker har innvilget skattelempe etter reglene i sktl § 11-22. Det vises her blant annet til Ot prp nr 1 (2004-2005) side 214. De har dessuten i uttalelse inntatt i utv 2003 s 1282, lagt til grunn at debitor skal innrømmes tapsfradrag ved realisasjon. Dette innebærer at i den grad gevinstbeskatning finner sted for morselskapet, vil tapsfradrag oppnås med samme beløp for datterselskap. Beskatningen vil da kunne nøytraliseres for konsernet ved bruk av konsernbidrag.

Det synes klart at kontinuitetshensynet og reelle hensyn har vært tungtveiende i FIN sin vurdering av spørsmålene rundt beskatning av fusjonsfordringer. Kontinuitetshensynet blir også gjenspeilet ved at det legges til grunn at inngangsverdien på mottatte aksjer ved konvertering av fusjonsfordringen, skal fastsettes til fordringens skattemessige verdi.

Som nevnt vil løsningene måtte anses uavklart. Resultatene kan imidlertid virke rimelige ved at gevinster og tap kan utlignes i konsernet. Det er derfor lite trolig at saker av denne art kommer for domstolene for nærmere avgjørelser.

Tallmessig kan ovennevnte løsninger illustreres som følgende:

Fordringen mot datterselskapet vil ha følgende pålydende:

	<u>Kontinuitet</u>	<u>Transaksjon</u>
Skattemessig verdi	300	300
Regnskapsmessig verdi	500	700

Verdien på gjelden som er oppført i datterselskapet vil være som følgende:

	<u>Kontinuitet</u>	<u>Transaksjon</u>
Skattemessig verdi	300	300
Regnskapsmessig verdi	500	700

Beregning av gevinst tap ved realisasjon av fordringen til regnskapsmessig pålydende:

	Kontinuitet	Transaksjon
Regnskapsmessig verdi	500	700
Vederlag	500	700
Skattemessig verdi	<u>300</u>	<u>300</u>
Gevinst	<u>200</u>	<u>400</u>

Virkningen av realisasjon i datterselskapet:

	Kontinuitet	Transaksjon
Regnskapsmessig verdi	500	700
Skattemessig verdi	300	300
Vederlag	<u>500</u>	<u>700</u>
Tap	<u>200</u>	<u>400</u>

3.10 Forenklet fusjon mellom datterselskaper og mellom morselskap og datterselskap uten fusjonsvederlag

Disse to formene for fusjon gjennomført etter de forenklede reglene i asl/asal §§ 13-23 og 13-24, noe som innebærer at det ikke utstedes vederlagsaksjer. Konsekvensen av dette er at skattemessig inngangsverdi på aksjene i overdragende selskap ikke kan videreføres på nye vederlagsaksjer i overtakende selskap.

Ved fusjon av datterselskap inn i morselskap vil aksjene i datterselskapet bli slettet. Morselskapet overtar i stedet for aksjer, eiendeler og gjeld fra datterselskapet. I slike tilfeller bortfaller inngangsverdi på aksjene i datterselskapet. Imidlertid skal datterselskapets RISK bli videreført i morselskapet ved at RISK fra datterselskapet videreføres på aksjene i morselskapet, jf Lignings-ABC 2002 side 67. Dette for at tidligere beskattet egenkapital som tilføres morselskapet ikke på nytt skal bli beskattet når aksjonærene i morselskapet eventuelt realiserer sine aksjer.

Ved fusjon av to søsterselskaper skal inngangsverdien, både opprinnelig kostpris og RISK, som morselskapet har på aksjene i overdragende datterselskap bli videreført som

et tillegg i inngangsverdien på aksjene i det overtakende datterselskapet. Dette for å oppnå kontinuitet også i disse tilfellene.

Praktisk gjennomføres dette ved at RISK beløp i overdragende selskap legges over som realisasjons-RISK i overtakende selskap. Opprinnelig kostpris omfordes ved at likt beløp legges til hver aksje i det overtakende selskap, jf uttalelse fra FIN inntatt i utv 2003 side 1465. Det tas her med at de slettede aksjenes anskaffelsestidspunkt ikke videreføres.

3.11 Skattemessig virkningstidspunkt

Ifølge sktl § 11-10 annet ledd får en fusjon skattemessig virkning når fusjonen er inntrådt i henhold til de selskapsrettslige reglene, jf asl § 13-16/asal § 13-17.

Ut fra dette kan man legge til grunn at en fusjon skattemessige virkningstidspunkt vil være når den er registrert gjennomført i Foretaksregistret. Bestemmes en fusjonen sent på året, kan fusjonen regnskapsmessig og skattemessig bli gjennomført i to forskjellige inntektsår. Dette medfører at de fusjonerte selskapene i beslutningsåret kan levere ett årsregnskap, men at de må levere to ligningsoppgaver, både for det overdragende og det overtakende selskapet. I den forbindelse skal det bemerkes at det ikke foreligger hjemmel i skatteloven for å fravike det skattemessige virkningstidspunkt, samt at det heller ikke foreligger hjemmel for at to skattesubjekter kan levere felles selvangivelse i slike tilfeller.

Ut fra forarbeidenes utgangspunkt om at vilkårene er kumulative, og at alle regnskaps- og selskapsrettslige feil kan medføre at fusjonen blir skattepliktig, kan man reise spørsmål om brudd på virkningstidspunktet medføre at fusjonen skal anses som skattepliktig. At en slik formell feil kan "velte" hele fusjonen kan virke noe strengt. Se nærmere om dette i punkt 5.

4 Vilkår for skattefri fisjon

Under dette punktet vil vilkårene for skattefri fisjon bli fremstilt. Vilkårene er i utgangspunktet kumulative, noe som innebærer at alle vilkårene må være oppfylt for at fisjonen skal være skattefri.

4.1 Krav til selskapsrettslige fisisjons måter

De selskapsrettslige reglene for fisjon av aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og likestilte selskaper er regulert i aksjeloven og allmennaksjelov kapittel 14. Grunnen til at selskapsretten har betydning ved den skattemessige vurdering av en skattefri fisjon, er at sktl § 11-4 første ledd legger til grunn at en skattefri fisjon må gjennomføres i henhold til asl/asal kapittel 14. Henvisningen til selskapsretten innebærer at de selskapsrettslige fisisjonstyper og vilkår også gjelder skatterettslig, med de unntak som fremgår av skatteloven.

Selskapsrettslig skilles det mellom flere ulike fisisjonstyper, nedenfor vil de ulike fisisjonstypene bli gjennomgått.

4.1.1 Fisjon ved nystiftelse(r), jf asl/asal § 14-3 annet ledd

Fisjon ved nystiftelse av selskap(er) skjer ved at aksjonærene i det overdragende selskapet stifter et eller flere selskaper. Selskapet selv kan også stå for ny stiftelsen. Fisjonen gjennomføres ved at det overdragende selskapet deles i to eller flere deler. I det overtakende selskapet gjennomføres fisjonen etter reglene om stiftelse av selskap i asl/asal kapittel 2. Innskutt kapital (aksjekapital og overkurs) i det overtakende selskapet vil tilsvare nettoverdi eiendeler og gjeld som blir overført fra det overdragende selskapet, jf bestemmelsene i asl/asal kapittel 2.

Samtidig med at ovennevnte skjer må det gjennomføres en kapitalnedsettelse i det overdragende selskapet. Normalt gjennomføres dette ved innløsning av aksjer. Aksjonærene vil i bytte for sine aksjer i det overdragende selskapet motta aksjer i det overtakende selskapet. Man kan gjennomføre denne fisisjonstypen ved at alle aksjonærene innløser forholdsmessig likt antall aksjer (jevndelingsfisisjon), eller ved at bare noen aksjonærer foretar innløsning (skjevdelingsfisisjon).

4.1.2 Fisjon ved utfisjonering til eksisterende selskap(er), jf asl/asal § 14-3 annet ledd

Fisjon ved utfisjonering til eksisterende selskap skjer ved at det overdragende selskapet deles i to eller flere deler, og at deler av det overdragende selskapet overføres til ett eller flere overtakende selskaper. I de(t) overtakende selskap(er) gjennomføres fisjonen etter reglene om kapitalforhøyelse i asl/asal kapittel 10.

Ved slike fisjoner må man påse at det ikke skjer noen verdiforskyvning mellom aksjonærene før og etter fisjonen. Dette innebærer at aksjonærene i det overdragende selskapet skal motta aksjer i det overtakende selskap(er) i samme forhold som de verdier som er overført, og da i forhold til verdien i det overtakende selskapet. Dette er et generelt prinsipp som kan utledes av sktl § 11-8 første ledd, det vises også her punkt 4.9.

For å være sikker på at bytteforholdet blir riktig, må det foretas en verdivurdering av de involverte selskapene før fisjonen, dvs av både overdragende og overtakende selskaper. Etter fisjonen bør det videre foretas en verdivurdering av det overtakende selskapet for å være sikker på at aksjonærene har motta aksjer i samme forhold.

I Skatterett 1997 side 51 har Tor S Kildal lagt til grunn at slike fisjoner skal gjennomføres på følgende måte:

”Det overdragende selskap behandler transaksjonen som en fisjon, med forholdsmessig nedskrivning av AK. Det overtakende selskap behandler transaksjonen som en fusjon, der aksjonærene i det overdragende selskap får aksjer i samsvar med verdiforholdet mellom overførte verdier og verdiene i det overtakende selskap”.

Dette er også den fisjonsform som benyttes mest i praksis. Denne fisjonstypen var imidlertid etter de gamle ulovfestede reglene om skattefri fisjon ikke skattefri. Fisjonstypen ble imidlertid ved lovfesting av fisjonsreglene gjort skattefri.

De to ovennevnte fisjonstyper, utfisjonering til nystiftet og eksisterende selskap kan kombineres. Ved flere overtakende selskaper kan dette både være nystiftede og eksisterende selskaper. På samme måte som ved fisjon ved nystiftelse kan også denne fisjonsformen gjennomføres både ved skjevdeling og jevndeling. Normalt gjennomføres også denne fisjonsformen ved at aksjekapitalen i overdragende selskap nedskrives ved sletting av aksjer, og at aksjonærene mottar vederlagsaksjer i overtakende selskap ved utstedelse av nye vederlagsaksjer basert på korrekt bytteforhold.

4.1.3 Fisjon hvor det overdragende selskapet oppløses, jf asl/asal § 14-2 annet ledd

Denne fisjonstypen forutsetter likvidiasjon av det overdragende selskapet, imidlertid skal ikke likvidasjon skje etter asl/asal kapittel 16, men etter reglene i asl/asal §§ 14-4 til 14-11, jf Ole Gjems-Onstad i Norsk Bedriftsskatterett, 6. utg, side 1214.

Fisjonen gjennomføres ved at overdragende selskap oppløses og fordeler alle sine eiendeler, rettigheter og gjeld på to eller flere overtakende selskaper. Aksjonærene i det overdragende selskapet (det oppløste) kan motta aksjer i alle overtakende selskaper (jevndelingsfisjon), imidlertid kan aksjonærene i det overdragende selskapet skille lag slik at ikke alle aksjonærene mottar aksjer i alle overtakende selskaper (skjevdelingsfisjon).

Denne formen for fisjon minner svært mye om en fusjon. Forskjellen er imidlertid at aksjonærene i det overdragende selskap ved fisjon kan motta vederlagsaksjer i to eller flere overtakende selskaper, og ikke i bare ett som ved fusjon. Ut fra dette kan man legge til grunn at den store forskjellen mellom fusjon og fisjon er at det ved fusjon bare foreligger ett overtakende selskap, mens det ved fisjon ved oppløsning kan være to eller flere overtakende selskaper.

Denne fisjonsformen har ikke vært mye benyttet, men har blitt mer aktuell etter at Justisdepartementet avga sin uttalelse av 20. februar 2004 om krav til selskapets bundne egenkapital ved fisjon der overdragende selskap fortsetter. Uttalelsen kommenteres nærmere nedenfor under punkt 4.2.

Det er tvilsom om denne fisjonsformen var skattefri etter de gamle ulovfestede regler, jf Ole Gjems-Onstad i Norsk Bedriftsskatterett, 6. utg, s 1214.

4.1.4 Fisjon ved overføring til et konsernselskap mot vederlag i morselskapet, jf asl/asal § 14-2 tredje ledd

Denne formen for fisjon kalles ofte ”trekantfisjon”. Ved denne fisjonen får ikke aksjonærene i det overdragende selskapet aksjer i det overtakende selskapet, men aksjonærene får i stedet aksjer i morselskapet.

Forutsetningen for denne fisjonsformen er at ett eller flere konsernselskaper eier mer enn 90 % av både aksjene og stemmene på generalforsamlingen i det overtakende selskapet. Slik som ved fusjon er det den alminnelige konserndefinisjonen i asl/asal § 1-3 som vil være gjeldende.

Kapitalforhøyelsen i morselskapet gjennomføres ved at det som motpost balanseføres en fordring på datterselskapet (fordringsmodellen), hvor fordringens pålydende vil tilsvare den regnskapsmessige egenkapitalen som ble tilført datter selskapet ved fisjonen. Vederlagsaksjene utstedes på bakgrunn av fordringens verdi. Som motpost til dette balansefører datterselskapet en tilsvarende gjeld til morselskapet.

Fordringsmodellen er nærmere omtalt nedenfor under punkt 4.8.

4.1.5 Fisjon ved overføring til et konsernselskap mot vederlag i et annet konsernselskap enn morselskapet, jf asl/asal § 14-2 tredje ledd

Denne fisjonstypen gjennomføres på samme måte som ovennevnte trekantfisjon (pkt 4.1.4), imidlertid får aksjonærene ved denne fisjonsformen vederlagsaksjer i et annet konsernselskap enn morselskapet.

Denne formen for fisjon kalles firkantfisjon og er tillat etter aksjeloven og allmennaksjeloven. Det følger imidlertid av sktl § 11-4 første ledd at denne fisjonstypen ikke godtas skattemessig. Bakgrunnen for dette er at denne fisjonstypen anses å være et for stort brudd på kontinuitetsprinsippet, som er et grunnleggende prinsipp for skattefrie fisjoner.

4.1.6 Fisjon ved utfisjoning til datterselskap – vertikal fisjon

Vertikal fisjon skjer ved at morselskapet overfører eiendeler, rettigheter og forpliktelser til et datterselskap, mot at datterselskapet utseder vederlagsaksjer til morselskapet. Slike fisjoner faller ikke inn under ordlyden i asl/asal § 14-2, jf sktl § 11-4, og kan således ikke anses som en skattefri fisjon.

Dersom vilkårene er tilstede kan slike transaksjoner gjennomføres skattefritt ved hjelp av reglene om skattefri overføringer mellom selskaper i samme konsern, jf sktl § 11-21 med tilhørende forskrifter. Slike fisjoner kan gjennomføres ved at morselskapet fisjonerer ut til nystiftet selskap, det nystiftede selskapet innfusjoneres deretter i datterselskapet med vederlagsaksjer i morselskapet. Se for øvrig pkt 4.9 hvor dette er nærmere omtalt.

Sistnevnte form for omorganisering var i en periode omdiskutert i forhold til skattefrihet, men etter FIN sin uttalelse inntatt i utv 2002 side 1106 er formen godtatt skattemessig.

4.2 Øvrige selskapsrettslige krav

For at en fisjon skal anses som skattefri må den gjennomføres i henhold til asl/asal kap 14, jf sktl § 11-4 første ledd. Utgangspunktet er således at de selskapsrettslige fisjonstyper godtas som skattefrie fisjoner. Ifølge sktl § 11-4 første ledd er imidlertid fisjoner i konsern hvor vederlaget er aksjer i annet datterselskap unntatt.

I henhold til aksjeloven og allmennaksjeloven kapittel 14 er det en rekke formelle og materielle vilkår som må være oppfylt for at fisjon skal kunne gjennomføres skattefritt, disse øvrige selskapsrettslige reglene vil ikke bli grundig gjennomgått. Det tas imidlertid med at det ifølge asl/asal § 14-4 er et krav om at det skal foreligge fisjonsplan, samt at det er generalforsamlingen som har beslutningsmyndighet for fisjon. Beslutningen foretas ved at generalforsamlingen godkjenner fisjonsplanen, jf asl/asal § 14-6. Flertallskrav ved beslutningen er normalt 2/3 flertall, men for skjevelingsfisjoner kreves fisjonsplanen vedtatt med 100 % av stemmene og tilslutning

fra hele den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen, jf asl/asal § 14-6, tredje ledd.

Et forhold som gjelder de selskapsrettslige vilkårene er vesentlig å trekke frem. I henhold til asl/asal § 14-3 tredje ledd skal asl/asal § 12-2 gjelde tilsvarende når det overdragende selskapet i en fisjon fortsetter. I tilknytning til denne bestemmelsen har Justisdepartementets lovavdeling avgitt en uttalelse av 20. februar 2004 som for det første legger til grunn at reglene i asl/asal § 12-2, tredje ledd om tingsuttak også gjelder ved fisjon. Derneft legger departementet til grunn at tingsuttaket (f eks ved fisjon) skal vurderes til virkelig verdi og ikke til bokført verdi.

Dette innebærer reelt sett at dersom fisjon lovlig skal kunne finne sted i et tilfelle der overdragende selskap fortsetter, må merverdi på eiendeler som tas ut av selskapet dekkes av overdragende selskap sin frie egenkapital basert på de bokførte verdiene. Man legger således ulike verdier til grunn når man skal avgjøre om det overdragende selskap ”etter nedsettingen har full dekning for den gjenværende aksjekapital og selskapets bundne egenkapital.”

Denne tolkningen har for det første medført at dersom et selskap med merverdier skal kunne fisjoneres må det også ha bokført fri egenkapital. Derneft må den frie egenkapitalen etter de bokførte verdiene være større enn merverdier på eiendeler målt etter virkelig verdi. Dette vil igjen medføre at fisjon svært ofte ikke kan gjennomføres ved utfisjonering av eiendeler med betydelig større virkelig verdi enn bokført verdi.

Ovennevnte har som nevnt tidligere medført at svært mange fisjoner etter tidspunktet for uttalelsen har blitt gjennomført ved sletting av overdragende selskap. Det kan imidlertid av og til bli for kostbart å gjennomføre fisjon ved sletting, f eks pga dokumentavgift. Uttalelsen har i så fall bidratt til at enkelte ønskede fisjoner kan ha blitt umulig å gjennomføre.

Etter min vurdering er uttalelsen basert på feilaktig vektlegging av rettskildefaktoren reelle hensyn. Reelle hensyn taler her klart for å anvende bokførte verdier på tingsuttaket, da det nettopp er de bokførte verdiene som danner grunnlaget for den egenkapitalen det etter tingsuttaket skal være full dekning for. Langt på vei synes

Justisdepartementet å ha endret oppfatning i Høringsnotat om etterkontroll av aksjeloven og allmennaksjeloven, jf punkt 7.2. Det legges nå til grunn at man ønsker høringsinstansenes innspill, og at resultatet meget mulig kan bli at forholdet skal vurderes forskjellig alt etter om det dreier seg tingsuttak til utbytte, kapitalnedsettelse eller fisjon. Rettstilstanden kan derfor langt på vei synes uavklart, noe som er svært uheldig med tanke på de skattemessige konsekvensene feil selskapsrettslig gjennomføring kan medføre for fisjoner.

4.3 Regnskapsmessige krav

4.3.1 Innledning

På samme måte som for fusjon er det også et vilkår for skattefri fisjon at den gjennomføres på lovlig måte etter gjeldende regnskapsregler, jf sktl § 11-1 annet ledd. Regnskapsloven inneholder ingen særlige bestemmelser om fisjon. Det er imidlertid forutsatt i forarbeidene at fisjoner skal regnskapsføres etter transaksjonsprinsippet jf rl § 4-1 nr 1. Dersom en fisjon ikke kan regnes som en regnskapsmessig transaksjon, skal fisjonen regnskapsføres etter kontinuitetsprinsippet. Foreløpig Norsk RegnskapsStandard (NRS(F)) om fisjon av november 2000 (sist revidert 2003) gir anvisning på regnskapsmessig gjennomføring av fisjon. Utgangspunktet er at det er fisjonens reelle innhold som avgjør om den skal regnskapsføres etter transaksjons- eller kontinuitetsprinsippet.

En fisjon kan regnskapsmessig bokføres på tre måter:

- etter transaksjonsprinsippet
- etter kontinuitetsprinsippet
- etter konsernkontinuitet, dvs med videreføring av verdiene i konsernregnskapet

Regnskapsloven av 1998 nr 56 bygger i utgangspunktet på at fisjoner skal gjennomføres etter transaksjonsprinsippet, jf rl § 4-1 første ledd nr 1 hvor det fremgår at ”transaksjoner skal regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet”. Til forskjell fra fusjoner er som nevnt ikke den regnskapsmessig gjennomføringen av fisjoner nærmere lovregulert i regnskapsloven.

Selv om regnskapsføringen av fisjoner ikke er nærmere lovregulert, kan man ved tolking av regnskapsloven legge til grunn at det finnes unntak fra utgangspunktet om at fisjoner skal gjennomføres etter transaksjonsprinsippet. Unntakene vil være de tilfeller som ikke kan anses å falle inn under rettsregelen rl § 4-1. Disse tilfellene skal regnskapsføres etter prinsippet om kontinuitet, tilfellene omtales som kontinuitetsgjennomskjæring. Kontinuitetsgjennomskjæring innebærer at fisjonen gjennomføres til regnskapsmessig kontinuitet, dvs at eiendeler, rettigheter og gjeld etter fisjonen videreføres til balanseførte verdier. Det nærmere innholdet i kontinuitetsgjennomskjæring, og når en transaksjon regnskapsmessig sett foreligger avgrenses nærmere av NRS(F) om fisjon.

I henhold til NRS(F) om fisjon, kan fisjoner deles inn i fire kategorier. Dette er følgende kategorier:

- Ren fisjon - Fisjon som ikke berører andre verdier enn de som er gjenstand for deling. Aksjonærene i det overdragende selskapet mottar aksjer i ett eller flere nystiftede selskaper som vederlag.
- Fisjonfusjon - Dette er en fisjon hvor det overtakende selskapet er et eksisterende selskap. Verdiene i dette selskapet er ikke gjenstand for deling. Aksjonærene mottar som vederlag aksjer i et eksisterende overtakende selskap.
- Jevndeling - Fisjon hvor aksjonærene i det overdragende selskapet får aksjer i hvert av de overtakende selskapene i samme forhold som deres aksjeeie i det overdragende selskapet. Eierforholdet må således være tilnærmet lik både før og etter fisjonen. Kun marginale endringer kan godtas.
- Skjevdeling - Fisjon hvor aksjonærene i det overdragende selskapet ikke mottar aksjer i alle de fisjonerte selskapene i samme forhold som deres eierandel i det overdragende selskapet. Ved slike fisjoner er ikke selskapene lenger under samme kontroll. Kravet er at 10 % eller mer i ett av de fisjonerte selskapene må være gjenstand for eierskifte.

I relasjon til skjevdelingsfisjoner er det med regnskapsmessig formål viktig å ta med at eierskifte ikke i seg selv er tilstrekkelig til å fastslå regnskapsmessig skjevdeling. Dette i motsetning til de selskapsrettslige reglene hvor eierskifte alltid betraktes som skjevdeling. Dersom aksjonærene skiller lag ved fisjon regnes fisjonen likevel som en regnskapsmessig jevndelingsfisjon, dersom man ved fisjonen fordeler forholdsmessig samtlige eiendeler og gjeld, jf NRS(F) punkt 15.

Kombinasjonen av ovennevnte kategoriene vil være avgjørende for hvilket regnskapsprinsipp som skal benyttes ved fisjonen. I henhold til NRS(F) kan kombinasjonene sammenfattes på følgende måte:

	Ren fisjon	Fisjonfusjon
Jevndeling	Kontinuitet	Transaksjon, unntatt ved uendret eierskap
Skjevdeling	Transaksjon	Transaksjon

Ut fra ovennevnte kan man legge til grunn at en fisjonfusjon med jevndeling regnskapsføres som en fusjon. Ved avgjørelsen om en slik fisjon har skjedd ved jevn- eller skjevdeling er det forholdet mellom aksjonærene i det overdragende selskapet og det overtakende selskapet som er avgjørende. Dette avgjøres og vurderes på samme måte som ved vurdering av kontinuitetsgjennomskjæring for fusjon med uendret eierskap, i den forbindelse vises det til pkt 3.3.3.

Som ovennevnte viser, jf NRS(F) skal fisjoner med skjevdeling regnskapsføres som transaksjon, bakgrunnen for dette er at aksjonærene i slike fisjoner har motstridende interesser. Aksjonærene har vært i en reell forhandlingssituasjon hvor det skjer en fordeling av ansvar og risiko.

Ut fra ovennevnte skal det konkluderes med at det er to former for fisjoner som anses som transaksjoner etter regnskapsloven § 4-1. Slik fisjoner skal regnskapsføres med diskontinuitet i verdiene. For det første skal en fisjon som forrykker eierforholdet, såkalt skjevdeling, regnskapsføres etter transaksjonsprinsippet. I fisjonsstandarden er grensen for skjevdeling satt til 10 % verdiforskyvning.

For det andre skal en fisjon anses som en transaksjon hvis vederlaget er aksjer som representerer andre verdier enn de som det overdragende selskap tilfører ved fisjonen, dvs hvis det foreligger fisjonfusjon. I fisjonsstandarden er diskontinuitet ved fisjonfusjon foreslått å gjelde også når det fisjonerende (overdragende) selskap jevndeles, med mindre fusjonen skjer som en omorganisering med uendret eierskap eller når reglene om kontinuitet ved sammenslåing av likeverdige interesser unntaksvis er anvendelig. Vilåårene for kontinuitet er i så fall de samme som gjelder ved fusjoner.

Når det gjelder regnskapsføringen ved fisjon skal det i henhold til NRS(F) pkt 27 foretas en symmetrisk regnskapsføring i alle de fisjonerte selskapene. Dette innebærer at summen av egenkapitalinnskudd i overtakende selskap(er) skal være lik egenkapitaluttak fra overdragende selskap, fratrullet samlet tilleggsvederlag til aksjonårene og emisjonsutgifter.

4.3.2 Regnskapsføring ved transaksjon

Dersom fisjonen skal regnskapsføres som transaksjon, skal den virkelige verdi av de overførte eiendeler og gjeld bokføres som egenkapitaluttak fra overdragende selskap. Egenkapitalvirkningene skal i utgangspunktet føres som følgende i det overdragende og overtakende selskap, jf NRS(F) om fisjon pkt 41 flg:

Overdragende selskap:

- Aksjekapitalen endres i den utstrekning selskapet har mottatt innlørningsaksjer eller generalforsamlingen har bestemt nedsettelse av aksjekapitalen.
- Overkursfondet reduseres dersom generalforsamlingen beslutter dette.
- Fond for vurderingsforskjeller følger tilhørende eiendeler.
- Annen EK reduseres med gjenværende beløp.

Overtakende selskap:

- Virkelig verdi av overdratte eiendeler føres som egenkapitalinnskudd. All egenkapital regnes som innskutt kapital, dvs bunden egenkapital.
- Differansen mellom virkelig verdi (pålydende) av egenkapitalinnskudd og nominell verdi av aksjevederlaget, regnskapsføres som overkurs.

4.3.3 Regnskapsføring ved kontinuitet

Når en fisjon skal regnskapsføres som kontinuitet skal kapitaluttaket i overdragende selskap og kapitalinnskudd i overtakende selskap, i henhold til NRS(F) pkt 45 være lik balanseført verdi av overdratte eiendeler og gjeld. Ved kontinuitet skal egenkapitalvirkningene føres som følgende i det overdragende og overtakende selskap:

Overdragende selskap:

- Kapitaluttaket skal være lik den balanseførte nettoverdien av de overdratte eiendeler og gjeld.

Overtakende selskap:

- Det skal være kontinuitet i egenkapitalens sammensetning for de fisjonerte selskapene sett under ett, forutsatt at de selskapsrettslige beslutninger er forenlig med dette (f eks minstekrav til aksjekapital). I motsatt fall skal overdratte egenkapital regnskapsføres som innskutt egenkapital i overtakende selskap.
- Det er generalforsamlingen som skal vedta kontinuitet i sammensetningen av egenkapitalen.
- Hvis ikke skal aksjekapitalen fastsettes ut fra pålydende, og resten føres mot overkursfondet.

4.3.4 Motiv for å benytte feil regnskapsprinsipp

Valgt regnskapsprinsipp kan påvirke selskapenes utbyttegrunnlag og grunnlag for å yte konsernbidrag. Selskaper kan således ha motiver for å velge kontinuitetsprinsippet fremfor transaksjonsprinsippet, da kontinuitet innebærer en videreføring av utbyttegrunnlaget som forelå før fisjonen. Dersom fisjonen gjennomføres etter transaksjonsprinsippet reduseres grunnlaget for utbytte i det overtakende selskapet.

Bakgrunnen for dette er at følgende skjer ved fisjon etter transaksjonsprinsippet:

- Fri egenkapital i det overdragende selskap blir bundet kapital i overtakende selskap, dvs som aksjekapital eller overkursfond
- Etter fisjonen blir merverdien i det overdragende selskapet bundet egenkapital.

- Regnskapsmessig avskrivning av merverdier, herunder avskrivning på goodwill reduserer utbyttegrunnlaget etter fisjonen.
- Balanseførte merverdier i form av goodwill reduserer utbyttegrunnlaget, jf asl/asal § 8-1.

Ovennevnte viser at fisjon ved transaksjon kan begrense selskapets mulighet til å dele ut utbytte og konsernbidrag, samt yte lån til aksjonærene og til å kjøpe egne aksjer i forhold til hva som vil være mulig ved bruk av kontinuitet. Kombinasjonen av mer bundet egenkapital og redusert disposisjonsmuligheter kan medføre at selskaper med store goodwillverdier ønsker å gjennomføre en fisjon ved kontinuitet i stedet for transaksjon.

Det skal imidlertid bemerkes at valg av feil regnskapsprinsipp, dvs brudd på lovlighetskravet kan få fatale konsekvenser, se pkt 5.

4.4 Skattemessige krav

4.4.1 Innledning

Utgangspunktet er at overføringer mellom skattesubjekter er skattepliktig etter de alminnelige regler for realisasjon, utbytte og uttak. Dette utgangspunktet gjelder også ved fisjoner.

Dersom en fisjon gjennomføres etter reglene i skatteloven kapittel 11, kan en fisjon mellom selskaper gjennomføres uten beskatning. Fisjonen vil da ikke utløse beskatning, verken for aksjonærene eller selskapene. Bestemmelsene vedrørende skattefri fisjon er unntaksregler fra hovedregelen om skattepliktig. For at en fisjon skal anses å være skattefri er det forholdsvis strenge materielle og formelle vilkår som må være oppfylt. I henhold til sktl § 11-1 annet ledd må følgende krav være oppfylt i tillegg til de skatterettslige vilkår:

- lovlig etter de selskapsrettslige reglene
- lovlig etter de regnskapsrettslige reglene

Det følger av Ot prp nr 71 (1995-96) pkt 2.6.4, Skatteregler for fusjon og fisjon av selskaper at et ethvert brudd på de oppstilte vilkårene vil utløse beskatning. I praksis er det imidlertid antatt at bagatellmessige, formelle brudd på vilkårene ikke bør medføre beskatning, Finansdepartementets brev av 9. april 2003, inntatt i utv 2003 side 796, hvor dette er nærmere vurdert. For øvrig vises det til pkt 5 hvor dette er nærmere behandlet.

4.5 Skattemessig kontinuitet

På samme måte som fusjon er det et vilkår for skattefri fisjon at transaksjonen, og herunder overføringen skjer med skattemessig kontinuitet, jf sktl § 11-7. Dette vilkåret gjelder både på selskapsnivå og aksjonærnivå, jf Ot prp nr 71 (1995-96) side 33.

Fisjoner skal således gjennomføres med skattemessige kontinuitet når det gjelder de skattemessige verdiene selv om fisjonen regnskapsmessig gjennomføres etter transaksjonsprinsippet. Regnskapsmessig betyr dette at de virkelig verdi benyttes, slik at det blir diskontinuitet i de regnskapsmessige verdiene. Den skattemessige virkningen og gjennomføringen av en fisjon er den samme uavhengig av om fisjonen regnskapsmessig gjennomføres etter transaksjon eller kontinuitet. Dvs at en skattefri fisjon ikke vil utløse skatt, verken for aksjonærene eller selskapene.

Ovennevnte medfører at det etableres økte netto positive midlertidige forskjeller, og selv om transaksjonsprinsippet medfører økt bunden egenkapital som kan utdeles ved kapitalnedsettelse etter asl/asal kap 12, medfører reglene om korreksjonsinntekt i sktl § 10-5 beskatning i tilfeller der ubeskattede midler deles ut fra selskapet.

Det skal også tas med at reglene vedrørende enkelte skatteposisjoner vil gå foran kravet om skattemessig kontinuitet. F eks vil underskudd til fremføring kunne begrenses etter særregelen i sktl § 14-6.

4.5.1 Konsekvenser på selskapsnivå

I henhold til sktl § 11-7 første ledd innebærer skattemessig kontinuitet på selskapsnivå at det overtakende selskapet viderefører de skattemessige verdiene for de eiendeler,

rettigheter og gjeld som overføres fra det overdragende selskapet i forbindelse med fisjonen. Videre skal ervervtidspunktet for det overførte videreføres.

4.5.2 Konsekvenser på aksjonærnivå

I henhold til sktl § 11-7 annet ledd innebærer skattemessig kontinuitet på aksjonærnivå at samlet inngangsverdi og ervervstidspunkt for vederlagsaksjene som ble utstedet ved fisjonen skal settes lik aksjonærenes samlede inngangsverdi og ervervstidspunkt på de opprinnelige aksjene. Aksjonærenes innbetalte kapital blir også videreført uendret på de nye aksjene.

Skattemessig kontinuitet er et vilkår både ved skattefri fusjon og fisjon. På bakgrunn av dette, og hensikten med vilkåret er det samme, det vises forøvrig til behandlingen ovenfor vedrørende fusjon pkt 3.4.

4.6 Vederlagsaksjene

Det følger av ordlyden i asl/asal § 14-2 første ledd at det ved fisjon skal utstedes vederlagsaksjer. Det følger imidlertid av asl/asal § 14-3 annet ledd at fisjoner til eksisterende selskap skal gjennomføres etter reglene om kapitalforhøyelse etter kapittel 10. På bakgrunn av dette har det vært reist spørsmål om det foreligger anledning til å foreta kapitalforhøyelsen ved økning av eksisterende aksjers pålydende i stedet for å utstede nye aksjer som vederlag.

Kommentarutgaven til aksjeloven og allmennaksjeloven av Aarbakke m fl s 703 legger til grunn at ved motstrid skal kapittel 14 skal gå foran kapittel 10. Dette innebærer at når vederlaget skal bestå av aksjer, må kapitalforhøyelsen foretas ved at det utstedes nye aksjer, og ikke ved at det foretas en oppskrivning av pålydende på de eksisterende aksjene.

I en uttalelse av 12.09.01 har imidlertid Justisdepartementet lagt til grunn at asl/asal § 14-2 ikke krever utstedelse av nye aksjer som vederlag, og at vederlaget kan bestå av økning av aksjenes pålydende. Dette innebærer at det selskapsrettslig ikke foreligger krav til utstedelse av nye aksjer som vederlag ved fisjon til eksisterende selskap.

Skatterettslig kan det i mange sammenhenger virke uheldig å åpne for adgang til å oppskrive eksisterende aksjers pålydende fremfor å utstede vederlagsaksjer. Dette både i forhold til aksjenes inngangsverdi, ervervstidspunkt, prinsippet om FIFO og justeringsfaktor. En oppskrivningsadgang på eksisterende aksjer kan benyttes for å omgå gevinstbeskatning av aksjer i selskap med lav inngangsverdi, f eks ved fisjon med et selskap med høye oppregulerte inngangsverdier.

På tross av dette mangler skatteloven klar hjemmel om at det må utstedes vederlagsaksjer som vilkår for skattefri fisjon til eksisterende selskap. Skatteloven inneholder som nevnt kun henvisning til lovlig selskapsrettslig gjennomføring. All den tid økning av aksjenes pålydende i tilfeller som nevnt godtas selskapsrettslig, må en økning av eksisterende aksjers pålydende også tilfredstille vilkårene for skattefri fisjon.

En særlig problemstilling knytter seg til vederlagsaksjer ved fusionsfusjoner. Skattemessig er kravet om kontinuitet nedfelt i sktl § 11-8 nr 1. Bestemmelsen retter seg til fordeling av aksjekapital i overdragende selskap. I alminnelighet er det antatt at vederlagsaksjene i en fusionsfusjon må utstedes med en fordeling basert på virkelig verdi, på overførte eiendeler og gjeld sett i forhold til virkelig verdi på aksjene i det selskapet som eiendelene overføres til. Dette vil gi fullstendig kontinuitet på aksjonærnivå.

Det er imidlertid tvilsomt om dette kan utledes som et absolutt vilkår i og med at skatteloven ikke gir positiv lovhjemmel. Man faller da tilbake på de selskapsrettslige reglene som angitt i asl/asal § 10-12 første ledd, som for noen tilfeller gir føringer for bruk av bokførte verdier og ikke virkelig verdi.

4.7 Tilleggsvederlaget

Utgangspunktet er som nevnt at vederlaget ved fisjon skal bestå av vederlag i form av aksjer. Det følger imidlertid av asl/asal § 14-2 at deler av vederlaget til aksjonærene i det overdragende selskapet kan ytes i annet enn aksjer, f eks kontanter (tilleggsvederlag). Det fremgår videre av denne bestemmelsen at den delen av vederlaget som kan bestå av annet enn aksjer i det overtakende selskapet, ikke kan overstige 20 % av det samlede vederlaget ved fisjonen.

Til tross for at selve fisjonen er skattefri vil imidlertid tilleggsvederlaget være skattepliktig for mottakeren. Bakgrunnen for dette er at utbetalingen av tilleggsvederlaget representerer en delvis diskontinuitet ved fisjonen, og må anses som et uttak fra selskapet. Tilleggsvederlaget kan fordeles likt eller ulikt mellom aksjonærene, noe som innebærer at tilleggsvederlaget kan benyttes til å endre eiersammensetningen i selskapet. I forbindelse med en fisjon kan tilleggsvederlaget ytes både av det overdragende og det overtakende selskapet.

Lovlig tilleggsvederlag behandles enten som utbytte eller som realisasjonsvederlag. Tilleggsvederlaget som utbetales med likt beløp pr aksje anses som utbytte. Dersom enkelte aksjonærer i mottar færre vederlagsaksjer enn bytteforholdet skulle tilsi og i stedet mottar et høyere tilleggsvederlag, anses den delen av tilleggsvederlaget som realisasjonsvederlag. I slike tilfeller anses aksjonærene å ha realisert aksjer og det må gjennomføres et ordinært gevinst-/tapsberegning.

Det vises for øvrig til en mer utførlig behandling under punkt 3.7 ovenfor.

4.8 Spesielt om kombinert fisjon og fusjon mot vederlagsaksjer i morselskapet – fordringsmodellen

Ved en ordinær fisjonsfusjon mot vederlagsaksjer i overtakende selskap sitt morselskapet, gjennomføres dette ved en kapitalforhøyelsen i morselskapet. Regnskapsmessig bokføres dette ved at det som motpost balanseføres en fordring på datterselskapet tilsvarende den regnskapsmessige egenkapitalen som blir tilført datterselskapet ved fusjonen (fordringsmodellen). Det er verdien av fordringen som benyttes til utstedelse av vederlagsaksjer. Datterselskapet balansefører fordringen som gjeld til morselskapet.

Da fordringens størrelse utgjør den tilførte egenkapitalen kan en senere realisasjon av fordringen få skattemessig konsekvenser. Fordringens størrelse vil regnskapsmessig være avhengig av om fusjonen er bokført etter prinsippet om transaksjons eller kontinuitet. Dersom transaksjonsprinsippet er benyttet vil fordringens pålydende tilsvare

overdragende selskaps virkelige verdi på fusjonstidspunktet, imidlertid vil fordringens verdi skattemessig tilsvare skattemessig egenkapital som ble tilført ved fusjonen.

De skattemessige sidene av de problemstillingene som her oppstår er identisk både når det gjelder fusjon og fisjon. Det vises derfor her til nærmere behandling av dette temaet under punkt 3.9 ovenfor.

4.9 Spesielt om fisjon ved utfisjonering til datterselskapet – vertikal fisjon

Vertikal fisjon skjer som nevnt ovenfor ved at morselskapet overfører eiendeler, rettigheter og forpliktelser til et datterselskap, mot at datterselskapet utsteder vederlagsaksjer til morselskapet. Slike fisjoner faller ikke inn under ordlyden i asl/asal § 14-2, jf sktl § 11-4, og kan således ikke anses som en skattefri fisjon.

En modell for å gjennomføre denne type omorganisering har derfor vært at morselskapet fisjonerer ut til nystiftet selskap. Dette nystiftede selskapet blir deretter fusjonert inn i datterselskapet mot vederlagsaksjer i morselskapet ("drop down"). Det hersket en viss tid usikkerhet omkring lovligheten skattemessig sett ved denne transaksjonsmetoden. Dette basert på uttalelse fra SKD av 21. januar 2002 som la til grunn at transaksjonen reelt sett var en konsernintern overføring av eiendeler, og siden reglene i konsernforskriften ikke var fulgt, ville overføringen medføre skatteplikt.

FIN har imidlertid i uttalelse inntatt i utv 2002 side 1106 lagt til grunn at den form som velges også må godtas, og at skatteplikten da må avgjøres ut fra reglene om fisjon og fusjon, og ikke ut fra reglene om konserninterne overføringer.

Dersom vilkårene er tilstede kan slike transaksjoner også gjennomføres ved bruk av sktl § 11-21 (konserninterne overføringer), når det gjelder dette vises det til pkt 4.1.6.

4.10 Fordeling av kapital og skatteposisjoner

Utgangspunktet er at det foreligger avtalefrihet. Dette utgangspunktet innebærer at man ved en fisjon fritt kan avtale hvordan eiendeler og nettoformue skal fordeles mellom de fisjonerte selskapene. For at en fisjon skal være skattefri må imidlertid fordelingen

gjennomføres innenfor rammen av de selskaps- og regnskapsrettslige regler. Skatteloven gir på dette området også egne særregler.

4.10.1 Innbetalt aksjekapital og overkurs

Ifølge sktl § 11-8 første ledd skal ”nominell og innbetalt aksjekapital fordeles i samme forhold som nettoverdiene fordeles mellom selskapene”. Man må kunne legge til grunn at bestemmelsen gir uttrykk for det grunnleggende prinsipp om kontinuitet ved skattefri fisjon. Vilklårene knytter seg til forhold hos det overdragende selskap.

Bestemmelsen legger til grunn at nettoverdien ved skattefri fisjon skal fordeles i samme forhold som nominell og innbetalt aksjekapital. Ifølge gjeldene praksis skal fordelingen skje på bakgrunn av de reelle nettoverdier, jf Lignings-ABC s 405 og Ot prp nr 71 (1995-96) s 35. Dette innebærer at det ved fisjon må gjennomføres en verdivurdering av det overdragende selskap.

Som nevnt er kontinuitet et grunnleggende prinsipp ved fisjon, og fordeling ut fra reelle verdier sikrer skattemessig kontinuitet på eiernivå. I de nevnte forarbeidene s 35 fremgår det videre at ”en ikke-forholdsmessig deling av de reelle verdier og aksjekapitalen kan medføre at forholdene mellom skattemessig inngangsverdi på aksjene og reelle verdier blir endret”. Med andre ord vil en skjevdeling på dette punktet medføre at det blir forskyvning i de underliggende verdier bak hver aksje.

Ut fra ovennevnte må en kunne legge til grunn at det er svært viktig at det i forkant av en fisjon gjennomføres en verdivurdering av de selskaper som skal være med i en fisjon. Dette for å sikre kontinuitet både på inngangsverdiene og de bakenforliggende verdiene pr aksje.

I henhold til asl/asal kap 12 kan aksjekapitalen nedsettes på to måter, enten ved innløsning eller reduksjon av pålydende. Begge metodene for nedsettelse av aksjekapitalen godtas som grunnlag for skattefri fisjon.

Det kan være vanskelig å fordele aksjekapitalen i samme forhold som man fordeler reelle nettoverdier. Grunnen til dette er at det f eks foreligger verdier som ikke lar seg

utjevne med fordeling av gjelden. Selv om dette kan være vanskelig å gjennomføre i praksis, er kontinuitet som nevnt et kjernepunkt for å oppnå skattefrihet, en feil på dette punktet vil innebære brudd på både inngangsverdien og verdiforholdet. Ut fra dette må en kunne legge til grunn at dette er et absolutt vilkår for skattefrihet.

På bakgrunn av at dette er et viktig prinsipp, og at gjennomføringen i visse tilfeller kan være problematisk, har departementet lagt til grunn at man for å få fordelingen til å gå opp kan etablere en mellomregningskonto mellom selskapene. En slik opprettelse av fordring vil ikke påvirke skattefriheten. Dersom forskjellen ikke kan utjevnes med en slik fordring vil ikke fisjonen kunne gjennomføres uten beskatning, jf Ot prp 71 (1995-96) s 35.

Som nevnt ovenfor skal en fisjon regnskapsmessig som hovedregel gjennomføres som transaksjon. Dette innebærer at de midlertidige forskjellene øker sammenlignet med bruk av regnskapsmessig kontinuitet. Det har derfor blitt reist spørsmål om hva skattemessig kontinuitet på innbetalt aksjekapital og innbetalt overkurs reelt sett innebærer. I den forbindelse skal det bemerkes at virkelige verdier som inngår i overkursfondet i forbindelse med fisjonen skal anses som skattemessig opptjent.

Dette kan illustreres med følgende eksempel:

	A (før)	A (etter)	B(utfisjonert)
Aksjekapital	200	100	100
Overkursfond	100	100	400
Virkelig verdi	1 000	500	500

Egenkapitalen i utfisjonert B vil her bestå av 150 som anses som skattemessig innbetalt kapital (50 % av innbetalt kapital 300 før fisjon), samt 350 som er innskutt bundet egenkapital ved fisjonen som skattemessig bedømmes som opptjent kapital.

Størrelsen historisk innbetalt aksjekapital og innbetalt overkurs har blant annet betydning i forhold til skattemessig behandling av selskapsutdelinger, skattepliktig likvidasjonsutbytte, og ved fastsettelsen av korreksjonsinntekt. Når det gjelder selskapsutdelinger siktes det til at tilbakebetaling av innbetalt aksjekapital og overkurs

ikke anses som utbytte, jf sktl § 10-11 annet ledd, men er en skattefri tilbakebetaling av innbetalt aksjekapital. Utbetalingen medfører imidlertid en tilsvarende reduksjon av inngangsverdiene på aksjene.

I vedlegg til Inst O nr 77 (1993-94) har Finansdepartementet lagt til grunn følgende.

”Fisjoner

Ved fisjon av selskaper antas at innbetalt aksjekapital skal fordeles forholdsmessig mellom selskapene etter selskapenes aksjekapital etter fisjonen. Det samme gjelder eventuelt overkurs.”

Til slutt skal det bemerke, og vise til Ole Gjems-Onstad ”Norsk Bedriftsskatterett” 6. utg side 1220-1221, at innbetalt aksjekapital og overkurs ved fisjon ikke nødvendigvis vil stemme med aksjekapitalens pålydende og overkursfond. Grunnen til dette er at dette er skatteposisjoner som følger den enkelte aksje, dvs at forholdene på aksjonærnivå vil være avgjørende.

4.10.2 Skatteposisjoner knyttet til bestemte driftsmidler

Skatteposisjoner som er knyttet til bestemte eiendeler eller gjeld på fisjonstidspunktet skal fordeles til det selskap som mottar eiendelen eller gjelden, jf sktl § 11-8 fjerde ledd. Dette vil f.eks. gjelde hvor det føres en saldo pr eiendel, dvs saldogruppen e-h

Når det gjelder samlesaldoene, dvs saldogruppen a-d i det overdragende selskapet skal disse fordeles i samme forhold som omsetningsverdien på driftsmidlene som inngår i samlesaldoen på fisjonstidspunktet.

F.eks: Det overdragende selskapet har eiendeler i saldogruppe d til en virkeligverdi på kr 450 000, mens nedskrevet skattemessig verdi på saldo er kr 300 000. Dersom det overtakende selskapet mottar eiendeler fra denne saldoen til en verdi på kr 300 000, mens restverdien beholdes i overdragende selskap (kr 150 000), skal saldogruppe d fordeles mellom overtakende og overdragende selskap med hhv kr 200 000 og 100 000.

4.10.3 Skatteposisjoner som ikke er knyttet til bestemte driftsmidler

Skatteposisjoner som ikke er knyttet til bestemte driftsmidler kan være fremførbart underskudd, fremførbart godtgjørelsesfradrag, negativ saldi, tom positiv saldi og gevinst- og tapskonto.

Skatteposisjoner som ikke er knyttet til bestemte eiendeler og gjeld, skal i henhold til sktl § 11-8 tredje ledd overføres til det selskapet som fortsetter den virksomheten som skatteposisjonene skriver seg fra. Dersom ikke en slik virksomhets tilhørighet kan sannsynliggjøres fra selskapenes side, skal skatteposisjonene fordeles mellom selskapene i samme forhold som nettoverdiene i selskapet er fordelt i. Det vises her blant annet til rettskraftig avgjørelse i Oslo tingretts dom av 3. mars 2004 som legger til grunn at slike posisjoner skal fordeles med basis i tilhørende virksomhet.

I forbindelse med ovennevnte skal det bemerkes at det ikke foreligger noen valgfrihet mellom de to ovennevnte alternativ. Dette innebærer at dersom virksomhets tilhørighet kan påvises, og denne virksomheten er overført i forbindelse med fisjonen må skatteposisjonen følge virksomheten. En slik påvisningsplikt tilligger skattyter, jf ovennevnte dom.

Til slutt vil jeg her bemerke at skatteposisjonen negativ beregnet person er en skatteposisjon på aksjonærnivå, noe som innebærer at den ikke kan fordeles mellom de fisjonerte selskapene. Den negative personinntekten fra et selskap er en skatteposisjon som aksjonæren har i behold så lenge han har aksjer i det selskapet som viderefører virksomhet som den negative beregnede personinntekten stammer fra, jf uttalelse fra FIN inntatt i utv 1995 side 104.

4.11 Avskjæringsregel for enkelte skatteposisjoner

I henhold til sktl § 11-7 fjerde ledd kan retten til å videreføre underskudd, negativ saldo på gevinst- og tapskonto, eller tom positiv saldo falle bort ved fisjon, dersom det er sannsynlig at utnyttelse av slik skatteposisjon var overveidende motiv for fisjonen. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for fusjon, på bakgrunn av dette vises det pkt 3.7 hvor det er inntatt en mer generell omtale av bestemmelsen som gjelder som nevnt både ved fisjon og fusjon.

En fisjon kan gjennomføres ved at ovennevnte skatteposisjonene blir liggende igjen i det overdragende selskapet eller at de blir utfisjonert til det overtakende selskapet. Slike skatteposisjoner kan også fordeles mellom overdragende og overtakende selskap.

Bestemmelsen om avskjæring av skatteposisjoner kan benyttes i alle de tre alternativene, imidlertid er det antatt at bestemmelsen er mest anvendelig på de tilfeller hvor skatteposisjonene fisjoneres ut. Det foreligger imidlertid avskjæringsadgang i de tilfeller skatteposisjonen blir igjen i det overdragende selskapet.

5 Fellesbetraktninger vedrørende mindre brudd på vilkårene for skattefrihet for fusjon og fisjon

Hovedregelen i skatteloven er at en fisjon eller fusjon er transaksjoner som utløser skatteplikt. Unntak fra dette gjelder i de tilfeller vilkårene i sktl kap 11 om skattefrihet er tilstede. Skattefrihetsreglene kan oppsummeres til å gjelde lovlig gjennomføring skatterettslig, regnskapsrettslig og selskapsrettslig. Dette innebærer at man i realiteten inkorporerer selskaps- og regnskapsretten i skatteretten

Som det fremgår av gjennomgangen av regelverket, er fisjoner og fusjoner gjennomregulert etter alle regelsett. Imidlertid er det mange materielle og formelle regler som må være oppfylt. Ikke minst er det henvist til at det foreligger et lovlighetskrav, noe som forutsetter at fusjoner og fisjoner ikke kan godkjennes som skattefrie dersom det foreligger brudd på dette lovlighetskravet.

I Ot prp 71 (1995-96) er det lagt til grunn at et hvert brudd på vilkårene vil medføre at fusjonen eller fisjonen er skatteplikt. I den forbindelse skal det bemerkes at dersom man knytter lovligheten av en fusjon eller fisjon til ugyldighet, vil dette innebære at små feil ikke medfører skatteplikt. Grunnen til dette er at f eks små feil selskapsrettelig neppe medfører selskapsrettslig ugyldighet.

Det skal også tas med at regnskapsrettens kontinuerlige utvikling påvirker lovlighetskravet, da godregnskapsskikk forandrer seg. I den forbindelse vises det til

Bindendeforhåndsuttalelse (BFU) 1/01 avgitt av Skattedirektoratet, som ble omgjort ved BFU 81/04, da det ble lagt til grunn at lovlighetskravet regnskapsmessig var oppfylt når fusjonen regnskapsfører i samsvar med NRS. På grunn av reglenes kompleksitet kan man oppleve at fisjoner og fusjoner gjennomføres med mindre avvik fra de oppstilte vilkårene. Ligningspraksis har imidlertid vist at ligningsmyndighetene har vært forholdsvis strenge og fulgt en formalistisk linje. På bakgrunn av dette kan det reises spørsmål om alle avvik eller ev hvilke avvik fra regelverket som medfører skatteplikt.

I denne anledning kan det tas med at f eks brudd på virkningstidspunktet i sktl § 11-10 etter langvarig praksis ikke medfører at hele fisjonen eller fusjonen anses skattepliktig.

Videre har FIN i uttalelse inntatt i utv 2003 side 796 lagt til grunn at mindre brudd på regnskapsrettslige og selskapsrettslige regler ved gjennomføring av fusjon og fisjon ikke bør medføre beskatning. Departementet legger til grunn at ”reelle hensyn og formålsbetraktninger tilsier at enhver feil ved gjennomføring av en fusjon eller fisjon ikke kan medføre at transaksjonen anses for ikke å oppfylle vilkårene for skattemessig fusjon og fisjon.” Departementet har ingen innvendinger mot at det i påvente av en nærmere gjennomgang av regelverket praktiseres et vesentlighets-kriterium.”

Departementet legger således et vesentlighetskriterium til grunn ved bedømmelse av feil i gjennomføringen basert på selskapsrettslige- og regnskapsrettslige regler. Dersom brudd på sentrale vilkår i regelverket foreligger vil feilene medføre beskatning. Slike vesentlige feil er etter departementets oppfatning brudd på fisjons- og fusjonsmåter, regnskapsmessig behandling og skattemessig kontinuitet for selskap og aksjonær samt tilleggsvederlag.

Uttalelsen løser imidlertid ikke alle sentrale spørsmål. For det første er uttalelsen gitt i forhold til brudd på selskapsrettslige og regnskapsrettslige regler. På tross av dette etablerer departementet et ”vesentlighetskriterium” basert på hensynet bak reglene. Man uttaler også direkte at brudd på kravene om skattemessig kontinuitet er for vesentlig til å kunne aksepteres inn under skattefrihet.

Disse generelle betraktningene medfører da et spørsmål om uttalelsen også skal forstås dit hen at mindre brudd også på skatterettslige regler kan godtas for skattefri

gjennomføring. Derneft kan det også stilles spørsmål ved om vesentlighetskriteriet skal trekkes dit hen at man i bedømmelsen av skattefrihet kan legge til grunn at også større feil skal godtas dersom feilene verken i nåtid eller fremtid kan medføre noen form for skattefordel. Dette skal eksemplifiseres med følgende:

Dersom man i en fusjon eller fisjon anvender et regnskapsmessig transaksjonsprinsipp i stede for kontinuitet, har jeg tidligere påvist at en slik feil vil medføre et lavere utbyttegrunnlag enn ved bruk av kontinuitet. Dette vil da ha negativ effekt fremover i tid for selskap og aksjonærer. Når man da kan påvise at det ikke kan dras nytte av et slikt brudd på vilkårene, vil da transaksjonen likevel kunne gjennomføres skattefritt selv om bruddet er knyttet til et sentralt vilkår i relasjon til FIN sin uttalelse?

Et tilsvarende eksempel gjelder de typiske ”drop down” transaksjonene hvor man fisjonerer ut en del av et selskap med påfølgende fusjon inn i datterselskap av det opprinnelige fisjonerte selskapet, og med vederlagsaksjer i det opprinnelige selskapet som nå er morselskap i et konsern.

Dersom den opprinnelige utfisjoneringen ikke gjennomføres basert på virkelig verdi i bytteforholdet, vil man stå overfor et kontinuitetsbrudd som etter FIN sin uttalelse er et brudd på et sentralt vilkår. Denne feilen repareres automatisk i den samtidige innfusjoneringen i datterselskapet med vederlagsaksjer i morselskapet. En slik intern omstrukturering skal dessuten gjennomføres til regnskapsmessig kontinuitet, noe som vil medføre at det opprinnelige selskap etter gjennomføring vil ha nøyaktig den samme egenkapital og antall aksjer som f r omstrukturering. Forskjellen er at man etter har lagt en del av virksomheten inn i et datterselskap.

Det vil da være et spørsmål om feil av denne art skal danne grunnlag for beskatning av transaksjonen, n r feilen repareres av seg selv i den samtidige innfusjoneringen.

Mye tyder på at dagens regelverk sett i lys av nevnte uttalelse fra FIN er slik at begge disse nevnte tilfellene vil medføre beskatning. Dette er sannsynligvis uheldig basert på at skattefrihetsreglene er etablert for at fornuftige omorganiseringer skal kunne gjennomføres uten at beskatning foretas. Med et slikt formål burde regelverket i langt større grad knyttes opp mot beskatning i de tilfeller man etter objektive vurderinger kan

komme i skattemessige gunstige posisjoner som kan utnyttes eller misbrukes etter en slik omstrukturering.

6 Konsekvensene av at en fusjon og fisjon blir skattepliktig

6.1 Konsekvenser dersom en fusjon er skattepliktig

Hvis vilkårene for en skattefri fusjon ikke er tilstede, vil fusjonen bli å anse som en skattepliktig transaksjon. Skattemessig innebærer dette at det vil skje full beskatning både på aksjonærnivå og selskapsnivå.

6.1.1 For selskapene

For overdragende selskap innebærer en skattepliktig fusjon at selskapet anses å ha realisert ”innmaten” i selskapene, dvs eiendelene, rettighetene og gjelden.

Utgangspunktet er da at det har skjedd en ordinær realisasjon av eiendelen som skal beskattes etter reglene om uttak i sktl § 5-2. Vederlaget for eiendelene skal fastsettes i henhold til verdien på vederlagsaksjene, eventuelt med tillegg for utbetalt tilleggsvederlag. Dersom det har oppstår gevinst- og tapskonto eller negativ saldo skal disse inntektsføres i sin helhet det år det overdragende selskapet likvideres, jf sktl § 14-48 annet ledd, jf første ledd.

Et eventuelt underskudd til fremføring i det overdragende selskapet kan ikke overføres til det overtakende selskapet. Det overdragende selskapet kan imidlertid anvende et slikt underskudd mot inntekt som følge av uttaksbeskatningen. Det overdragende selskapet kan også kreve at ikke anvendt underskudd tilbakeføres mot skattepliktig overskudd i de to forutgående inntektsårene, jf sktl § 14-7.

Dersom det overdragende selskapet er slettet i forbindelse med fusjonen skal det fastsettes RISK på opphørstidspunktet, jf sktl §§ 10-34 og 10-37.

De overtakende selskapet anses å ha foretatt et ordinært oppkjøp av en virksomhet. Oppkjøpet har skjedd ved vederlag i aksjer, og ervervet skal behandles som en ordinær

kapitalutvidelse i form av tingsinnskudd. Kostprisen må i slike tilfeller fordeles på de eiendeler som er kjøpt, og disse vil få en korrigert skattemessig inngangsverdi. Det vil da være kontinuitet mellom verdiene som uttaksbeskattes i overdragende selskap, og de verdiene som fastsettes som inngangsverdi på eiendelene i overtakende selskap.

6.1.2 For aksjonærene

I de tilfeller det overdragende selskapet er slettet i forbindelse med fusjonen, anses aksjene i selskapet som realisert. Dette innebærer at det må det skje en ordinær gevinst-/tapsberegning, jf sktl § 10-47. Realisasjonsvederlaget vil i slike tilfeller utgjøre det aksjonærene har mottatt, dvs verdien av vederlagsaksjene og utbetalt tilleggsvederlag.

Dersom det overdragende selskapet ikke er likvidert ved fusjonen, foreligger det to mulige løsninger, da kapitalnedsettelsen i det overdragende selskapet kan gjennomføres både ved innløsning av aksjer og ved reduksjon av aksjenes pålydende. Ifølge sktl § 10-37 annet ledd anses innløsning av enkeltaksjer som realisasjon av aksjene, noe som innebærer at det for aksjonærene skal fastsettes gevinst eller ta etter reglene i sktl §§ 10-31 til 10-36. Reduksjon av pålydende anses som utbytte eller tilbakebetaling av innbetalt kapital, jf sktl §§ 10-35 og 10-11. Utbytte vil i slike tilfeller anses som regel være ulovlig, noe som innebærer at aksjonærene ikke vil ha rette til godtgjørelsesfradrag jf sktl 10-12 annet ledd.

En skattepliktig fusjon har ikke skattemessig virkning for aksjonærene i det overtakende selskapet.

6.2 Konsekvensene av at en fisjon blir skattepliktig

Dersom fisjonen ikke gjennomføres i henhold til de vilkår som er oppstilt for skattefri fisjon, anses fisjonen som skattepliktig. Dette innebærer at transaksjonen må gjennomføres til full beskatning. Konsekvensen blir at det må gjennomføres beskatning både på selskaps- og aksjonærnivå.

6.2.1 Selskapsnivå

Det overdragende selskapet vil ved en skattepliktig fisjon bli beskattet for den innmaten selskapet har overdratt til ett eller flere selskaper. Dette innebærer at det overdragende selskapet skal uttaksbeskattet etter sktl § 5-2 for de overførte eiendelene. Beskatningen skal skje på bakgrunn av virkelig verdi.

Dersom det overdragende selskapet blir likvidert i forbindelse med fisjonen. Kan det, som for fusjon også være aktuelt å inntektsføre positiv gevinst- og tapskonto, samt negativ saldo i gruppe a-d, jf sktl § 14-48. Denne selskapsrettslige fisjonsmåten, hvor et selskap blir delt i f eks to nye selskaper og det overdragende blir likvidert, vil medføre at all innmat i overdragende selskap skal uttaksbeskattet.

Overførte skatteposisjoner uten eiendelstilknytning må tilbakeføres. Dersom underskudd til fremføring er blitt overført til det overtakende selskapet, tilsier dette at den virksomheten som underskuddet stammer fra er overdratt. Dette igjen tilsier at det overdragende selskapet har opphørt denne virksomheten, noe som kan innebære at underskuddet kan avskjæres pga opphør av næring, jf sktl § 14-6 annet ledd.

Det overdragende selskapet skal beskattes på vanlig måte inntil overdragelsen av innmaten rent faktisk skjer. Dette innebærer at beskatningen skal gjennomføres etter de ordinære skattereglene om fastsettelse av inntekt og fradrag, samt bestemmelsene om periodisering.

For det overtakende selskapet vil en skattepliktig fisjon være en transaksjon som skal behandles som et ordinært oppkjøp med vederlag i aksje. I den forbindelse må riktig vederlag fastsettes og klassifiseres på de ulike eiendelene.

6.2.2 Aksjonærnivå

I de tilfeller fisjonen skjer ved innløsning av enkeltaksjer i det overdragende selskapet, vil en skattepliktig fisjon medføre at aksjonærene i det overdragende selskapet må skattelegges for realisasjon av aksjer. Dette gjennomføres ved ordinært gevinst- og tapsberegning, jf sktl § 10-37.

Dersom en fisjon har skjedd ved nedskrivning av pålydende pr aksje i det overdragende selskapet, blir konsekvensene av en skattepliktig fisjon bli annerledes. I slike tilfeller vil vederlagsaksjene som mottas, skattemessig å behandle som utbytte, jf sktl § 10-11 annet ledd. Dersom fisjonen i slike tilfeller medfører skatteplikt, og dette ikke skyldes brudd på de selskapsrettslige krav, vil aksjonærene ha krav på godtgjørelsesfradrag, jf sktl § 10-12 annet ledd.

Aksjonærene i det overdragende selskapet får en inngangsverdi på aksjene i det overtakende selskapet tilsvarende de nettoverdier som blir skutt inn i forbindelse med fusionsfusjonen. Et eventuelt tilleggsvederlag skal ikke hensynstas.

At en fisjon blir å anse som skattepliktig får ikke noen skattemessige konsekvenser for aksjonærene i det overtakende selskapet. Skattemessig får således en fisjon bare konsekvenser på aksjer som blir innløst.

7 Ot prp nr 1 (2004-2005) – Skatte- og avgiftsopplegget 2005 - lovendringer

7.1 Innledning

Ot prp nr 1 (2004-2005) inneholder Regjeringens forslag til skattereform. Foreløpig er ikke forslagene vedtatt. Vedtakelsen med eventuelle endringer/justeringer vil først skje i slutten av 2004.

Det fremgår av Ot prp nr 1 (2004-2005) at det er foreslått forholdsvis omfattende endringer i det norske skattesystemet. Hovedmålsetningen med den foreslåtte skattereformen er å redusere satsforskjellene mellom inntekt av kapital og inntekt av arbeid (aksjonærmodellen). Videre ønsker man å gå bort fra kjedebeskatning i selskapsforhold, da det er antatt at dette hemmer norske selskapers konkurranseevne. I den forbindelse er det foreslått å innføre fritaksmetoden. Videre er de foreslåtte endringene en tilpasning til EØS-reglene.

For å hindre tilpasninger er virkningstidspunktet for enkelt foreslåtte endringer fastsatt til 26. mars 2004 og 6. oktober 2004, dvs fra det tidspunktet St meld nr 29 (2003-2004) – Om skattereformen og Ot prp nr 1 (2004-2005) ble fremlagt. De fleste endringer er imidlertid foreslått å trå i kraft fra 1. januar 2005 og 1. januar 2006.

Det er ikke foreslått endringer av reglene vedrørende fusjon og fisjon, foruten sktl § 11-7 fjerde ledd som er foreslått erstattet av en ny avskjæringsregel.

Nedenfor kommenteres noen av de foreslåtte endringer som indirekte kan ha betydning for fusjons og fisjons tilfellene, samt den nye avskjæringsregelen i sktl § 14-90.

7.2 Fritaksmetoden

I Ot prp nr 1 (2004-2005) forslår man at det innføres en fritaksmetode for beskatning av aksjeinntekter som tilfaller selskapsaksjonærer. Fritaksmetoden er foreslått inntatt i sktl § 2-38. Fritaksmetoden innebærer at aksjeselskaper og likestilte selskaper som hovedregel skal være fritatt for beskatning av gevinst og utbytte, samt at det ikke innrømmes fradrag for tilsvarende tap. Det er lagt til grunn at fritaksmetoden harmoner med aksjonærmodellen, som legger til grunn at aksjeinntekter utover risikofri avkastning skal beskattes når inntekt tas ut av personlige aksjonærer.

Som nevnt over skal fritaksmodellen forhindre at aksjeinntekt blir beskattet flere ganger i eierkjeder med flere selskaper. I realiteten innebærer fritaksmetoden en forskyvning av beskatningen, fra selskap til aksjonær. Imidlertid inntreffer ikke beskatningen før de personlige aksjonærer mottar aksjeinntektene.

Reglene om skattefri fusjon og fisjon i sktl kap 11 bygger i utgangspunktet på kontinuitetsprinsippet, mens fritaksmetoden innebærer skattefrihet for opptjente aksjeinntekter. Denne skattefriheten gjelder selv om det foretas utbytteutdelinger fra selskapet.

Som nevnt innebærer ikke fritaksmetoden noen reell endring av vilkårene for skattefrie fusjoner og fisjoner. Imidlertid må en kunne anta at fritaksmetoden får en viss betydning. Grunnen til dette er at man etter de nye reglene ikke bare kan oppnå

skattefrihet for fusjon/fisjon, men også ved realisasjon av aksjer. Dette innebærer at det i visse tilfeller kan være like hensiktsmessig å benytte fritaksmetoden som reglene om skattefri fusjon. I den forbindelse skal det trekkes frem at å realisere aksjer er både enklere og tar kortere tid enn en fusjon. Videre kan det i enkelte sammenhenger være mer hensiktsmessig å bli eiere av aksjene i et selskap enn å bli eier av innmaten i selskapet.

Fritaksmetoden kan også benyttes til å danne et konsern som man i ettertid fusjonerer etter de forenklede reglene i f eks asl § 13-23.

Som nevnt tidligere kan fusjoner innebære regnskapsmessige konsekvenser. Ved fusjon ved opptak konverteres fri egenkapital i det overdragende selskapet til bundet egenkapital i det overtakende selskapet. Med fritaksmetoden kan dette gjennomføres ved oppkjøp av aksjer og en etterfølgende innfusjonering av nytt datterselskap. Innfusjoneringen kan da gjennomføres etter reglene om forenklet fusjon, noe som innebærer at man unngår at fri egenkapital i det overdragende selskapet blir bundet egenkapital i det overtakende selskapet.

Ut fra ovennevnte må en kunne anta at fritaksmetoden gir en større valgadgang med hensyn til hvordan selskaper vil reorganisere seg. Dette gjelder i de tilfellene det er aksjeselskaper som eier det overtakende selskapet. Videre vil fritaksmetoden innebære at ønskede endringer kan oppnås på en raskere og enklere måte.

Det er videre lagt til grunn at fritaksmetoden vil samsvare med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Innføringen medfører også at man fjerner den usikkerheten RISK og godtgjørelsesmetoden har representert i forhold til EØS. Videre er det lagt til grunn at fritaksmetoden vil gi økt skattemessig likebehandling av investeringer i Norge og utlandet. Det er imidlertid foreslått unntak fra fritaksmetoden for investeringer i lavskatteland utenfor EØS.

Det er foreslått at fritaksmetoden skal tre i kraft for aksjegevinster fra 26. mars 2004. Utgangspunktet er således at aksjeinntekter før dette tidspunktet er skattepliktig, mens gevinster/tap etter dette tidspunktet ikke får betydning for beskatningen. På bakgrunn av at de som har realisert med gevinst, kan ha planlagt å eliminere gevinsten med senere

realisasjoner (tap) i 2004, er det foreslått overgangsregler. Foreslåtte overgangsregel B medfører at aksjeselskapets netto aksjegevinster realisert i perioden 1. januar tom 25. mars 2004, kan reduseres med realisert netto tap i perioden 26. mars til 31. desember 2004.

Med fritaksmetoden vil konsekvensene av at vilkårene for skattefri fusjon og fisjon ikke er oppfylt ha ulik virkninger for personlige- og selskapsaksjonærer. For personlige aksjonærer vil en skattepliktig fusjon og fisjon innebære en skattepliktig realisasjon av aksjer. For vil skatt ikke bli utløst for aksjerealisasjon. For involverte selskaper som overfører innmat vil uttaksbekatning finne sted med unntak av eventuelle aksjer som overføres.

7.3 Ny avskjæringsregel – sktl § 14-90

I Ot prp nr 1 (2004-2005) pkt 6.5.7 flg er det foreslått at man skal innføre en generell avskjæringsregel når eierforholdet er helt eller delvis endret. Bestemmelsen skal motvirke at det gjennomføres skattemotiverte overføringer av selskaper med generelle skatteposisjoner.

I henhold til den foreslåtte sktl § 14-90 skal skatteposisjonen ”falle bort dersom den representerer en skattefordel, eller inntektsføres uten rett til avregning mot underskudd dersom den representerer en skatteforpliktelse”. Denne avskjæringsbestemmelsen er mer omfattende enn sktl § 11-7 fjerde ledd som legger til grunn at skatteposisjonene underskudd, negativ saldo på gevinst- og tapskonto og tom positiv saldo kan avskjæres i visse fusjons og fisjons situasjoner.

Den foreslåtte avskjæringsregel er begrenset til å avskjære skatteposisjoner. Den hjemler inntekstføring av skatteforpliktelser.

I henhold til § 14-90 gjelder bestemmelsen for selskaper som har ovennevnte posisjoner som ”er part i en fusjon eller fisjon, eller får endret eierforholdet som følge av fusjon, fisjon eller annen transaksjon”. Ut fra dette kan man legge til grunn at utgangspunktet er at bestemmelsen er anvendelig i alle transaksjoner hvor eierforholdet blir endret. Når

det gjelder fusjon og fisjon antas det at det er tilstrekkelig at selskapet er part i den gjennomførte fusjonen eller fisjonen.

Ut fra dette må en kunne anta at ikke bare de fusjonerte selskapene omfattes av bestemmelsen, men også overtakende selskaps morselskapet dersom aksjonærene i det overdragende selskapet får vederlagsaksjer i morselskapet.

Sktl § 14-90 kommer bare til anvendelse på transaksjoner hvor ”det er sannsynlig at utnyttelsen av den generelle skatteposisjonen er det overveiende motiv for transaksjonen”. I henhold til nevnte forarbeid skal ikke avskjæringsregelen anvendes i de tilfeller hvor transaksjonen er forretningsmessig begrunnet. Dette innebærer at avskjæringsregelen bare skal benyttes dersom vanlige bedriftøkonomiske hensyn ikke er hovedbegrunnelsen for transaksjonen.

Skattemessig motiv skal etter Ot prp nr 1 (2004-2005) pkt 6.5.7.4 vurderes på samme måte som etter den gjeldende sktl § 11-7 fjerde ledd. I henhold til Ot prp nr 71 (1995-96) må man ved denne vurderingen legge til grunn det som objektiv fremstår som mest sannsynlige motivet for transaksjonen.

Den foreslåtte avskjæringsregelen gir således hjemmel til å avskjære alle skatteposisjoner som ikke har tilknytning til bestemte eiendeler eller gjeldspost, når det er sannsynlig at posisjonen var motivet for transaksjonen. Videre gir bestemmelsen hjemmel til å foreta inntektsføring av skatteforpliktelser.

På bakgrunn av at den foreslåtte avskjæringsregelen som nevnt også omfatter fusjons- og fisjonstilfellene, er det foreslått at den tidligere avskjæringsregelen av skatteposisjoner vedrørende fusjon og fisjon i sktl § 11-7 fjerde ledd oppheves.

Ut fra den nye avskjæringsregel i vilkår, utforming og formål er lik eksisterende avskjæringsregel i sktl § 11-7 fjerde ledd må en kunne legge til grunn at den nye avskjæringsregelen på mange måter er en videreføring av gjeldene rett når det gjelder avskjæringstilfeller for fusjon og fisjon. Ikke minst gjelder dette i hvilke tilfeller regelen kan komme til anvendelse, og hvilke motiv partene har hatt for på gjennomføre

transaksjonen. Imidlertid er den foreslåtte avskjæringsregelens ikke avgrenset til å omfatte bestemte skatteposisjoner slik som gjeldene sktl § 11-7 fjerde ledd.

Sktl § 14-90 var ikke eksplisitt nevnt St meld nr 29 (2003-2004). På bakgrunn av dette er virkningstidspunktet foreslått å være 6. oktober 2004, dvs da Ot prp nr 1 (2004-2005) ble fremlagt.

8 Litteraturliste

Bøker

Gjems-Onstad, Ole. *Norsk Bedriftsskatterett*. 6. utg. Oslo 2003
Giertsen, Johan. *Fusjon og Fisjon*. Bergen 1999
Knut Boye og Christine B Meyer. *Fusjoner og oppkjøp*. Bergen 2000
Lignings-ABC 2003. 25. utg. Skattedirektoratets håndbok. Oslo 2003

Kommentarer

Skattelovkommentaren 2003/04. Arthur J Brudvik..... Oslo/Bergen 2004
Aksjeloven og allmennaksjeloven med kommentarer. Magnus Aarbakke. Oslo 1998
Regnskapsloven. Atle Johnsen og Erlend Kvaal. Bergen/Oslo 1999

Artikler

Kildal, Tor S. *Fusjon/fisjon - lovfesting av skatteregler*. Skatterett 1997 side 41
Torgrimsen. *Behandling av kontantvederlaget ved fusjon*. Skatterett 1999 side 45
Torgrimsen. *Innfusjonering eller likvidasjon av datterselskap – skattemessig virkning*. Skatterett 2000 side 247

Forarbeider

NOU 1995:30 Ny regnskapslov
NOU 1996:3 Ny aksjelovgivning
Inst O nr 77 (1993-94) Korreksjonsskatt
Ot prp nr 71 (1995-96) Skatteregler for fusjon og fisjon av selskaper
Inst O nr 36 (1996-97)
Ot prp nr 42 (1997-98) Ny regnskapslov
St meld nr 29 (2003-2004) Om skattereform
Ot prp nr 1 (2004-2005) Skatt- og avgiftsopplegget 2005 - lovendringer

Lov register

Skatteloven av 1911
- § 53

Selskapsskatteloven 20. juni 1991 nr 65

- kapittel 8

Aksjeloven 1997 nr 44

- § 1-3
- kapittel 2
- § 2-7 første ledd
- § 4-26
- § 8-1
- § 8-5
- § 8-7
- § 9-2
- kapittel 10
- § 10-12
- kapittel 12
- § 12-2
- kapittel 13
- kapittel 14
- § 14-2
- § 14-3

Allmennaksjeloven 1997 nr 45

- § 1-3
- kapittel 2
- § 2-7 første ledd
- § 4-25
- § 8-1
- kapittel 10
- § 10-12
- kapittel 12
- § 12-2
- kapittel 13
- kapittel 14
- § 14-2
- § 14-3

Regnskapsloven av 1998 nr 56

- § 1-5
- § 1-6
- § 4-1
- §§ 5-14 til 5-16
- § 7-2

Skatteloven 26. mars 1999 nr 14

- § 5-2
- § 9-1
- § 9-3
- kapittel 11
- § 10-5
- § 10-11
- § 10-12
- § 10-31
- § 10-34
- § 10-36
- § 10-37
- § 10-47
- § 14-6
- § 14-7
- § 14-48
- § 14-90 (forslag til ny avskjæringsregel)
- Forskrift av 19. november 1999 nr 1158 § 10-34-1

Domsregister

Rt 1922 side 436

Rt 1925 side 1009

Rt 2000 side 1865 (Høyesterett)

Rt 2002 s 798 Nordea-saken (Høyesterett)

Utv 2002 side 807 (Oslo byrett)

Dom av 3. mars 2004 (Oslo tingrett)

Uttalelser

Finansdepartementet

- utv 1995 side 104
- utv 1997 side 1290
- utv 1998 side 99
- utv 1999 side 1329
- utv 2002 side 1106
- utv 2003 side 796
- utv 2003 side 1282
- utv 2003 side 1465

Justisdepartementet

- uttalelse av 26. november 1998
- uttalelse av 12. september 2001
- uttalelse av 20. februar 2004

Skattedirektoratet

- uttalelse av 21. januar 2002

Annet

Norsk RegnskapsStandard (NRS)

- fusjon (NRS nr 9 av november 2001, sist revidert november 2003)
- fisjon (NRS(F) av november 2000, sist revidert 2003)

Bindendeforhåndsuttalelse

- BFU 1/01
- BFU 81/04

A

9 Lister over tabeller, figurer m v

B